

131. Maanantaina 28 päivänä marraskuuta 1994

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia		6) Ehdotukset laeiksi työttömyysturva- etuuksien poikkeuksellisesta tarkistami- sesta sekä työttömyysturvalain muuttami- sesta	5430
Kolmas käsittely:		Hallituksen esitys n:o 178 Lakialoitteet n:ot 105/1991 vp ja 68 Toivomusaloitteet n:ot 1554 ja 1591/1991 vp sekä 164 Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 31	
1) Ehdotus laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta	5429	7) Ehdotus laiksi huoltovarmuuden tur- vaamisesta annetun lain muuttamisesta ..	5436
Hallituksen esitys n:o 222 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 63		Hallituksen esitys n:o 240 Talousvaliokunnan mietintö n:o 36	
2) Ehdotus laiksi eräistä väliaikaisista tulleista	„	8) Ehdotus laiksi työvoima-asiain piiri- ja paikallishallinnosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	„
Hallituksen esitys n:o 195 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70		Hallituksen esitys n:o 213 Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 6	
3) Ehdotus laiksi eräiden valtion amma- tillisten oppilaitosten kiinteistöjen luovut- tamisesta kunnalle tai kuntayhtymälle	5430	9) Ehdotus laiksi teollisuusyritysten va- paaehtoisesta osallistumisesta ympäristö- asioiden hallinta- ja auditointijärjestel- mään	„
Hallituksen esitys n:o 289 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 71		Hallituksen esitys n:o 242 Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 12	
4) Ehdotus laiksi Euroopan talousalu- een valtion alueelta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttamisesta	„	Toinen käsittely:	
Hallituksen esitys n:o 279 Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 20		10) Ehdotukset laiksi eduskunnan vir- kamiehistä sekä eräiksi siihen liittyviksi sääädöksiksi	5437
5) Ehdotukset laiksi teatteri- ja orkeste- rilain muuttamisesta	„	Puhemiesneuvoston ehdotus n:o 1 Hallintovaliokunnan mietintö n:o 14	
Hallituksen esitys n:o 215 Lakialoite n:o 29/1993 vp Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 21			

- 11) Ehdotus laiksi yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta 5437
Hallituksen esitys n:o 200
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 15
- 12) Ehdotukset laeiksi työttömyysturvalain, työttömyyskassalain, työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain ja työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta ..... ”
Hallituksen esitys n:o 267
Lakialoite n:o 50/1992 vp
Toivomusaloitteet n:ot 1582/1991 vp, 344/1992 vp ja 199/1993 vp
Sosiaali- ja terveystalouden valiokunnan mietintö n:o 33
- 13) Ehdotukset laeiksi työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1995, vuodelta 1995 perittävästä palkansaaajan työttömyysvakuutusmaksusta ja työttömyyskassalain 25 ja 30 §:n väliaikaisesta muuttamisesta 5439
Hallituksen esitys n:o 268
Sosiaali- ja terveystalouden valiokunnan mietintö n:o 34
- 14) Ehdotus laiksi tiettyjen tuotteiden varustamisesta CE-merkinnällä 5440
Hallituksen esitys n:o 290
Talousvaliokunnan mietintö n:o 37
- 15) Ehdotus laiksi valtion vakauttamistakauksista annetun lain muuttamisesta ..... ”
Hallituksen esitys n:o 265
Talousvaliokunnan mietintö n:o 39
- 16) Ehdotus laiksi pääomasijoitustoimintaa harjoittavasta valtionyhtiöstä 5441
Hallituksen esitys n:o 282
Talousvaliokunnan mietintö n:o 40
- Ensimmäinen käsittely:
- 17) Ehdotus laiksi oikeudesta hankkia maa- ja metsätalousmaata annetun lain muuttamisesta ..... ”
Hallituksen esitys n:o 142
Maa- ja metsätalouden valiokunnan mietintö n:o 36
- 18) Ehdotus laiksi taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain muuttamisesta 5445
Hallituksen esitys n:o 8
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 22
- 19) Ehdotus laiksi lastentarhanopettajaopistoista annetun lain kumoamisesta .. 5448
Hallituksen esitys n:o 196
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 23
- Pöydällepanoa varten esitellään:
- 20) Lakivaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksestä laeiksi hovioikeuslain 5 §:n ja käräjäoikeuslain muuttamisesta (HE 252) 5450
- 21) Lakivaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksestä laeiksi konkurssipesien hallinnon valvonnasta sekä konkurssisäännön muuttamisesta (HE 249) ..... ”
- 22) Lakivaliokunnan mietintö n:o 18 hallituksen esityksestä laiksi ulosottomak-suista (HE 191) ..... ”
- 23) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 72 hallituksen esityksen johdosta laeiksi verotuslain, ennakkoperintälain, työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 17 §:n ja arvonlisäverolain 159 §:n muuttamisesta (HE 276) ..... ”
- 24) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 73 hallituksen esityksen johdosta laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta (HE 286) ..... ”
- 25) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksestä laiksi Valtionrautateiden muuttamisesta osakeyhtiöksi (HE 224) ..... ”
- 26) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 17 hallituksen esityksestä laiksi valtion rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käytöstä (HE 225) ..... ”

27) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksestä Eduskunnalle Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän merenkulkijoiden terveyden- ja sairaanhoitoa koskevan yleissopimuksen nro 164 hyväksymisestä (HE 89)..... 5450

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Paakkinen sekä edustajat Aho R., Ala-Nissilä, Alaranta, Donner, Enestam, Gustafsson, Hassi, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Kanerva, Kankaanniemi, Kasurinen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkea-osa, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laine, Lamminen, Laukkanen V., Lehtosaari, Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Morri, Myller, Mölsä, Norrback, Näsi, Ojala A., Ojala O., Paasio, Pekkarinen, Pietikäinen M., Polvinen, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Pura, Rajamäki, Rehn O., Renko, Renlund, Rätty, Röntynen, Saari, Salolainen, Savolainen, Suhola, Suhonen, Takala, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Vihriälä, Viinanen, Viljamaa, Virrankoski, Vähäkangas, Väistö ja Zyskovicz.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Komi ja Rajamäki.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat Kankaanniemi, Suhola ja Urpilainen, virkatehtävien vuoksi edustajat Kääriäinen, Norrback, Pekkarinen ja Rusanen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat R. Aho, Ala-Nissilä, Enestam, Gustafsson, Hassi, Heikkinen, Jokiniemi, Kanerva, Kasurinen, Kauppinen, Kemppainen, Koistinen, Kuittinen, Laakkonen, Lahtinen, V. Laukkanen, Lehtosaari, Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Myller, Näsi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pura, Renko, Renlund, Röntynen, Saari, Savolainen, Takala, Tykkyläinen, Törnqvist, Vihriälä, Viljamaa, Vähäkangas ja Väistö,

tästä ja huomista päivästä virkatehtävien vuoksi ed. Salolainen,

tämän kuun 30 päivään sairauden vuoksi edustajat Kohijoki ja M. Pietikäinen, virkatehtävien vuoksi ed. Viinanen ja yksityisasioiden vuoksi ed. Hiltunen,

ensi joulukuun 1 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Lamminen ja Paasio,

ensi joulukuun 2 päivään virkatehtävien vuoksi ed. E. Rehn sekä

ensi joulukuun 5 päivään virkatehtävien vuoksi edustajat Jaakonsaari, Korkea-osa, Kuuskoski, Tuomioja ja Zyskovicz.

Uusia hallituksen esityksiä

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 306—319.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 222

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 63

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi eräistä väliaikaisista tulleista

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 195

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 70

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi eräiden valtion ammatillisten oppilaitosten kiinteistöjen luovuttamisesta kunnalle tai kuntayhtymälle

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 289
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 71

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi Euroopan talousalueen valtion alueelta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 279
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 20

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotukset laiksi teatteri- ja orkesterilain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 215
Lakialoite n:o 29/1993 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 21

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotukset laeiksi työttömyysturvaetuukiesien poikkeuksellisesta tarkistamisesta sekä työttömyysturvalain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 178
Lakialoitteet n:ot 105/1991 vp ja 68
Toivomusaloitteet n:ot 1554 ja 1591/1991 vp sekä 164
Sosiaali- ja terveysturvaliokunnan mietintö n:o 31

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Lakiesitys tulee mielestäni ehdottomasti hylätä. Esitys kuuluu siihen samaan sarjaan esityksiä, joilla tämä hallitus tempuilee, jos näin voi sanoa, indeksikorotusten osalta. Mikäli nyt eduskunta jostakin syystä kolmannessa käsittelyssä hyväksyisi tämän lakiesityksen, merkitsisi se sitä, että peruspäivärahaan ensi vuodelle tehtäisiin 2 prosentin tarkistus. Se merkitsisi sitä, että peruspäivärahalta olevien työttömien, kun heidän peruspäivärahansa tällä hetkellä on 116 markkaa päivässä, peruspäiväraha nousisi 118 markkaan päivässä. Mutta mikäli toimittaisiin siten, että työttömille

korvattaisiin ansiotasossa tapahtunut kehitys, työttömien peruspäiväraha tulisi nostaa 124 markkaan päivässä.

Voi olla, että tässä salissa nämä markat tuntuvat pieniltä, mutta näin, arvoisa puhemies, ei ole. Työttömille, joiden ansiotaso ja elinmahdollisuudet ovat vakavasti heikentyneet — meidän tiedämme, että tänäkin vuonna kymmeniätuhansia putoaa peruspäivärahalle tai on pudonnut jo ja lisää putoaa joka päivä — heille ja heidän elämälleen näillä markkaeroilla on suuri merkitys.

Vastaavasti, mikäli korotukset tehdään hallituksen esittämässä muodossa, merkitsee se myös sitä, että työttömien perheissä myös lapsikorotukset tehdään vajavaisina. Kun esimerkiksi ensimmäisestä lapsesta jo tällä hetkellä lapsikorotus on 24 markkaa, hallituksen esityksen mukaan se olisi sama myös ensi vuonna eli ei mitään korotusta. Ansiotasoindeksin mukaisen korotuksen tekeminen merkitsisi sitä, että ensimmäisestä lapsesta saisi 26 markkaa.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan on myös niin, että hallituksen esitys ei koske pelkästään niitä, jotka ovat peruspäivärahan varassa, vaan se koskee myös ansioturvan piirissä olevia. Heidän osaltaan esitys merkitsee sitä, että he joutuisivat monin osin kahteen kertaan miinustuksen kohteiksi. Kun päivärahahan pohjana olevaa palkkaa vahvistettaessa vähennetään palkasta vuonna 1994 3,5 prosenttia ja ensi vuonna, siis vuonna 1995, esityksen mukaisesti 4,5 prosenttia ennen päivärahän määrittelyä, se merkitsee esimerkiksi sitä, että 8 000 markan palkalla ollut henkilö, joka on jäänyt työttömäksi, tulisi saamaan päivärahaa vähemmän kuin hän saa tällä hetkellä ja huomattavasti vähemmän kuin vuonna 1992.

Arvoisa puhemies! Jo ensimmäisen käsittelyn yhteydessä luin nämä markkamäärät eduskunnan pöytäkirjaan, mutta silloin täällä oli kovin vähän kansanedustajia paikalla, joten haluan nyt ne uudelleen vielä todeta:

Henkilöä, jonka ansiot ovat olleet siis 6 000 markkaa, voidaan todella pitää pienituloisena henkilönä. Jos hän olisi jäänyt työttömäksi vuonna 1991, hänen ansiosidonnainen päivärahansa olisi silloin ollut 189,38 markkaa, kun se tänä vuonna on vain 180,39 markkaa, ja ensi vuonna se vielä 2 pennillä tuosta vähenee. Vastaavasti 8 000 markan kuukausiansiosta työttömän ansiosidonnainen päiväraha oli vuonna 1991 231,24 markkaa, tänä vuonna se on 218,09 markkaa ja ensi vuonna 217,69 markkaa eli 40

penniä viedään päivässä työttömältä tähän vuoteen verrattuna.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen perusteluissa painotettiin sitä, että kun työttömyys on lisääntynyt ja lomautukset ovat lisääntyneet, myös ansiotasoindeksi, joka on lähes 7 prosenttia, on noussut. Indeksillä on vääristynyt, koska nimenomaan työttömiksi ovat jääneet pääosin pienipalkkaiset henkilöt, ja näin ollen tämä ansiotasoindeksi näyttää liian positiivista lukua. Tällä perusteella voidaan tehdä ehdotettuja leikkauksia.

Tämän asian osalta on myös pelattu jälleen perustuslakivaliokunnassa merkillistä rulettia, ja ensimmäisessä käsittelyssä jo kiinnitin huomiota siihen, miten mm. oikeuskansleri on antanut varsin kummallisen lausunnon ed. Stenius-Kaukon viime vuonna tekemään kanteluun. Eli näyttää siltä, että valvoessaan valtioneuvoston toimintaa oikeuskansleri hyväksyy tämän hallituksen jatkuvan kikkailun näillä indekseillä. Olemme vastaavia esityksiä täällä nähneet mm. eläkeläisten indeksiasioissa. Nyt vastaavasti jälleen työttömien etuisuuksien osalta näillä indekseillä pelataan.

Me vasemmistoliiton edustajat sosiaali- ja terveysvaliokunnassa olemme jo aikaisemmin esittäneet sitä, että työttömyyspäivärahan tulisi määräytyä TEL-indeksin mukaisesti. Sekään ei takaa, kuten olemme havainneet, sitä, että indeksikorotukset maksettaisiin ajallaan ja oikean suuruusina, mutta kun TEL-indeksi tällä hetkellä ei ole kiinteästi sidottuna mihinkään, tässä suhteessa tämä on huonompi vaihtoehto kuin se, että korotukset sidottaisiin TEL-indeksiin.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen huono lakiesitys tulee hyljätä. Ehdotankin lakiehdotuksen hylkäämistä.

Vasemmistoliiton edustajina me emme tehneet toisen käsittelyn yhteydessä tähän mitään markkamäärämuutoksia, koska meidän mielestämme tämä esitys on niin huono, että nämä tarkistukset tulee tehdä täysimääräisinä. Kuitenkin suurin osa meidän ryhmästämme ilmeisesti äänesti täällä SMP:stä tehdyn peruspäivärahan korotuksen mukaisesti. Mutta kyllä tietysti tässä tilanteessa olisi vaatinut aikamoista valmiutta tältä eduskunnalta hyväksyä perusturvaan tasokorotus, joka tietysti olisi paikallaan, koska nyt, kun peruspäivärahat ovat niin matalia, se merkitsee jatkuvasti sitä, että ihmiset joutuvat haakeutumaan toimeentulotukiluukuille viimesijaiseen turvaan. Se onkin tietysti ollut tämän hallituksen tarkoitus, koska valtion menoja halutaan

kaiken aikaa supistaa ja ohjata ihmisiä kuntien toimeentuloluukuille ja kuntien kustannettaviksi.

Ed. Stenius - Kaukonen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. O. Ojalan tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. Ojala viittasi oikeuskanslerin päätökseen, joka koski tekemääni kantelua työttömyysturvatuksien korotuksista. Tämän kantelun tein vuosi sitten. Silloin mielestäni, siis jo vuosi sitten 1.7.1993, olisi pitänyt tehdä lainmukaiset indeksikorotukset, koska ansiotaso oli olennaisesti noussut eli 5,3 prosentilla. Hallitushan monen väännön jälkeen on todennut, että "olennaisella" tarkoitetaan työttömyysturvalain 25 §:ssä 5:tä prosenttia. Kun siis ansiotasoindeksi oli noussut 5,3 prosenttia, niin käsitykseni mukaan korotus olisi pitänyt tehdä.

Oikeuskansleri antoi hallitukselle synninpäätöksen toteamalla, että 5,3 prosenttia erosi niin vähän 5 prosentista, että se nippa nappa menee tulkinnassa hyväksytyyn puolelle. Samalla, vaikka oikeuskansleri ei vaatinut, että olisi pitänyt aikaisemmat indeksikorotukset tehdä, hän kuitenkin lähetti sosiaali- ja terveysministeriölle kirjeen, jossa totesi, että nyt pitäisi tarkkaan tutkia, joko päivärahoja pitäisi korottaa. Tämä esitys on seurausta siitä. Mutta, ikävä kyllä, tämä esitys on annettu nimenomaan siksi, että päivärahoja ei pitäisi korottaa niin paljon kuin pysyvän lain mukaan olisi pitänyt. Kuten ed. O. Ojala totesi, jos olisi menty pysyvän lain mukaan, niin peruspäivärahaan olisi tullut 8 markan korotus nyt esitetyn 2 markan sijasta. Kun hallitus tiesi, että millään kikkailulla se ei enää selviä ed. Stenius-Kaukosen kanteluista oikeuskanslerille, niin haki tietysti selkänöjan eduskunnasta. Kun indeksikorotukset on leikattu lailla, niin silloin tiedän, että ei kannata mennä kantelemaan oikeuskanslerille niistä; laki on laki.

Koko tätä prosessia vuodesta 85 alkaen, kun työttömyysturvalaki tuli voimaan, voi pitää aika erikoisena. Olen nimittäin kolme kertaa kannellut näistä. Voin valistaa sen verran arvoisia edustajia, että kun oli kysymys ensimmäisistä indeksikorotuksista uuden työttömyysturvalain mukaan, niin ed. Paasion kanssa istuimme ravintolassa syömässä ja keskustelimme, koska ed. Paasio oli silloin sosiaalivaliokunnan puheenjohtaja. Olimme yhtä mieltä valtioneuvoston päätöksestä, joka oli tehty jonkun tupon yhteydessä tai siihen liittyen, että siinä esitetyt 4 prosentin korotukset työttömyyspäivärahoihin olivat lainvas-

taiset. Siltä istumalta menin ja kirjoitin kantelun oikeuskanslerille, koska oikean indeksipisteiden mukaan lasketun korotuksen olisi pitänyt olla 7,6 prosenttia. Se kantelu johti tulokseen. Silloin päivärahoja korotettiin 7,6 prosenttia. Siitä alkaen hallitus on uskonut, että indeksipisteet aina määrätyn vuosineljänneksen mukaan verrattuna ovat ne, joiden mukaan tulee toimia. Mutta niin paljon hallitus ei ole siitä oppinut, etteikö se olisi jatkanut tätä kikkailua. Niin kuin äsken kerroin, kun luku oli 5,3 prosenttia, todettiin, että se ei ole vielä olennainen muutos, vaikka hallitus on kirjannut jo moneen paperiin, että olennainen tarkoittaa 5:tä prosenttia tässä laissa. En sitä kolmatta tapausta selvitä, mutta se oli samanlaista kikkailua.

Kaiken kaikkiaan työttömyysturvalain 25 § pitäisi kirjoittaa niin, kuin esimerkiksi eläkeindeksipykälät ja sairausvakuutuspäivärahaa koskevat indeksipykälät on kirjoitettu, että sidotaan ne suoraan indeksiin eikä puhuta niin, että jos palkkataso olennaisesti muuttuu, niin päivärahoja on korotettava, vai lukeeko siinä, että kun palkkataso olennaisesti muuttuu, niin päivärahoja on korotettava.

Työttömyysturvalain 25 §:n sanamuoto on siis mahdollistanut hallitukselle tämän kikkailun. Näissä oloissa, niin kuin on nähty, hallitus on tehnyt kaikkensa, jotta sen ei tarvitsisi noudattaa sitä lakia, minkä eduskunta on säätänyt. Eduskuntahan säati 25 §:n vielä sellaisessa tilanteessa, että hallitus oli esittänyt, että lakiin ei laitettaisi ollenkaan indeksitarkistuspykälää. Perustuslakivaliokunta totesi, että indeksitarkistukset ovat niin olennainen osa työttömyysturvaa, eläkettä tai mitä milloinkin, että nimenomaan indeksitarkistus on se, jolla taso pidetään yllä. Näin ollen tästä asiasta on säädettävä lailla. Mutta, ikävä kyllä, me olimme jo siinä vaiheessa, olimmeko sitten huolimattomia vai mitä, mutta emme ymmärtäneet, että se pykälä, mikä kirjoitettiin, antoi tämän pelivaran. En tiedä, olisiko ollut mahdollista edes saada siihen parempaa pykälää. Tämä oli se pykälä, mikä sitten valmiina tuotiin vai oliko se hallituksen taholta jo tarkoituksella kirjoitettu eri muotoon kuin mainitsemani eläke- ja sairauspäivärahopykälät.

Kun tässä nimenomaan verrataan ansiotasoa, niin se yleensä on ollut parempi, kuin jos olisi TEL-indeksi, koska TEL-indeksi on puolet ansiotasosta ja puolet hintatasosta. TEL-indeksi aikanaan muutettiin tällaiseksi juuri sen takia, että silloinkin oli tarvetta pienentää indeksikorotuksia. Mutta, yhtä kaikki, hyväksyisin sen, että

työttömyyspäivärahoissakin otettaisiin TEL-indeksi perusteeksi, niin että lakiin suoraan kirjoitettaisiin, että TEL-indeksi mukaiset korotukset tehdään. Silloin se vastaisi, kuten olen jo todennut, työeläkkeiden ja sairauspäivärahojen korotuksia. Nekin tietysti voidaan viedä pois, niin kuin tässä on tapahtunut parin vuoden aikana, kokonaan tai osittain, kun eduskunta lailla säättää. Mutta tällöin hallitus ei voi yksin leikkauksia tehdä eikä yrittää kiertää lain pykäliä. Kun nimenomaan näissä muissa etuuksissa on TEL-indeksi, näkisin järkevänä sen, että myös työttömyysturvalain 25 § kirjoitettaisiin niin, että työttömyyspäivärahat sidottaisiin TEL-indeksiin.

Ei riitä, että sidotaan pelkästään työttömyyspäiväraha, peruspäiväraha, niin kuin se nyt on sinne kirjoitettu, vaan on myös sidottava se palkka, jonka perusteella ansiosidonnainen päiväraha on määritelty. Sitähän ei ole tällä hetkellä sidottu mihinkään. Tosiasia on se, että ansiopäivärahat nousevat keskimäärin, kun nyt tulee 2 prosentin korotus, vain 1 prosentilla, koska ainoastaan ansiopäivärahan pohjana oleva peruspäiväraha nousee, ja siihen tulee myös ansiopäivärahassa korotus. Mutta kun ansiosa ei nouse, niin ansiopäivärahaa saavat saavat huonomman indeksikorotuksen. Ikävä kyllä, meillä on paljon työttömiä, jotka ovat olleet pitkään työttömänä, ja näin heidän toimeentulonsa on koko ajan huonontunut, niin kuin ed. O. Ojala selvitti.

Nyt tehdään tämä hallituksen ehdottama palkan vähennys, tänä vuonna 3,5 prosenttia ja ensi vuonna 4,5 prosenttia; siis ennen kuin ruvetaan päivärahaa määrittelemään, palkan päältä vähennetään tämä TEL-maksun ja työttömyysvakuutusmaksun aiheuttama vähennys, niin kuin hallitus asiaa selittää. Tällä tavalla lasketaan aina uudet päivärahat. Vanhat päivärahat eivät alene. Esimerkiksi tänä vuonna päivärahaa saavan päiväraha ei ensi vuonna muutu niin, että siihen tehtäisiin ensin 4,5 prosentin vähennys, vaan se jatkuu samanlaisena kuin nyt, ja sitten siihen tulee pohjaosaan vain tämä noin prosentin korotus.

Mutta kaiken kaikkiaan, kuten ed. O. Ojala totesi, ansiopäivärahat eivät suinkaan ole mitenkään kovin korkeata tasoa. Jos me nyt niitä vertaamme eurooppalaiseen tasoon, niin ne eivät ole liian korkeita. Varsinkin ongelma on se, niin kuin useasti on todettu, että meillä työttömyys tänä päivänä kestää hyvin pitkään hyvin monella. Työttömiäkin jaetaan kahteen kastiin, ja ikävä

kyllä monen työttömän kohdalla näyttää siltä, että tulevaisuus on yhtä synkkä.

Olin työttömien naisten tilaisuudessa, jossa nimenomaan oli keski-ikäisiä naisia. Heidän tulevaisuutensa näytti kovin synkältä. Vaikka työllisyystilanne paransi, eivät he ole se ryhmä, joka ensimmäisenä saa työtä. Ovat he sitten teollisuuden työntekijöitä tai toimihenkilöitä taikka palvelualalla toimineita työntekijöitä tai toimihenkilöitä, niin heillä ei kovin valoisalta näytä tulevaisuus. Mutta juuri heillä 500 päivää tulee täyteen, ja sitten pudotaan työmarkkina-tuelle.

Tämän vuoden loppuun mennessä työministeriö, vai onko sosiaali- ja terveysministeriö tämän paperin tehnyt, arvioi, että 37 400 työttömällä on 500 päivän täyttymisen vuoksi ansiopäiväraha-oikeus päättynyt. Luku on suuri. Tässä on myös tieto, että syyskuun loppuun mennessä niistä henkilöistä, joilla 500 päivää oli täyttynyt, 60 prosenttia oli edelleen työttömänä. Juuri he ovat niitä, jotka ovat työmarkkinatuen varassa, 116 markkaa miinus verot. Siitä jää 2 000 markkaa nettona. Tämä 2 markan korotus tuo 43 markkaa kuukaudessa, miinus verot. Se pysyvän lain mukainen indeksikorotus 8 markkaa olisi tuonut sentään 172 markkaa kuukaudessa. Siitäkin pitää tietysti vielä verot vähentää.

Työttömistä ja Pekkasen työryhmän esityksistä puhutaan paljon, mutta puhutaan paljon selaista, missä todellisuudessa ei tiedetä, mikä meidän työttömyysturvamme on ja mitä meidän työllisyyslakimme tarkoittaa. Siellä sanotaan mm., että passivoivia piirteitä pyritään poistamaan. Ja millä tavalla niitä sitten pyritään poistamaan? Leikkaamalla päivärahaa tai jatkamalla työssäoloehto nykyisestä 6 kuukaudesta 12 kuukauteen. Eivät ne millään tavalla aktivoi työttömiä. Ne johtavat työttömät entistä hankalampaan tilanteeseen, mikä masentaa jo nyt hyvin paljon työttömiä. He ovat hädissään, mitenkä he koskaan voivat tulevaisuudessa selvitä, jos näin tehdään. Jos työssäoloehto nostetaan vuodeksi, niin erittäin harva, joka on 500 päivältä pudonnut, pääsee enää takaisin. Nykyisinkin, niin kuin näistä luvuista, mitä äsken sanoin, käy ilmi, enemmän kuin puolet, siis 60 prosenttia, on edelleen työttömänä. Vähemmän kuin puolet pääsee työhön tai koulutukseen, mahdollisesti osa heistä ei ole enää kirjoilla, en tiedä. Osa tietysti aina pääsee eläkkeelle.

Mutta jos tätä työssäoloehto pidennetään, monen työttömän tilanne pahenee. Vanhempien, mutta yhtä lailla myös nuorten, mahdollisuus

päästä koskaan ansiopäivärahalle viedään entistä kauemmaksi tulevaisuuden horisonttiin. Yhtä hullunkurinen on esitys, että 130 päivän jälkeen 20 prosentilla ansioturvaa vähennetään ja mukalla patistetaan työttömiä töihin. Tästähän on Pekkasen työryhmällä se esitys, että ensin nostetaisiin 10 prosenttia 130 päivän ajaksi ja sitten pudotettaisiin, niin että leikkaus ei olisi kokonaisuudessaan niin suuri.

Mutta molemmista Pekkasen työryhmän esityksistä on sanottava, että ne eivät millään tavalla aktivoi työttömiä. Työttömiä voidaan aktivoida sillä tavalla, että ministeri Kanerva tekee hallitukselle esityksen työllisyysasetuksen muuttamisesta. Välttämättä ei tarvita edes asetuksenmuutosta, vaan työvoimatoimistoille soveltamisohje, jossa sanotaan esimerkiksi, että harkinnanvaraisilla määrärahoilla voidaan tietyn ehdoin työllistää — nyt asetuksessa sanotaan, että kun on ollut työtön vähintään 5 kuukautta 6 kuukauden aikana. Mutta näiden tulostavoitteiden vuoksi, joita esimerkiksi Tampereella noudetaan, on pitänyt olla yhdenjaksoisesti työtön 10 kuukautta, ennen kuin voi tukirahoilla saada 6 kuukauden työpaikan.

Nämä säännökset pitää muuttaa sillä tavalla, että sanotaan esimerkiksi, että on ollut 9 kuukautta 12 kuukauden aikana työttömänä tai, mikä parempi, 6 kuukautta 12 kuukauden aikana voidakseen saada tukityöllistämispaikan. Taikka vaikka lisätään aikaa 12 kuukauteen ja sanotaan, että pitää olla työtön 12 kuukautta 18 kuukauden aikana. Se mahdollistaisi silloin niitä lyhyitä töitä eli päivän, viikon, kahden viikon, kuukauden keikkoja väliin. Mutta nyt kun ei ole mahdollista tällä menetelmällä saada työssäoloehto täyttymään, niin jos teet näitä keikkoja taikka menet lyhyeen koulutukseen taikka onneton vielä sairastut, et pääse koskaan 6 kuukauden työhön ja ansiopäiväraha putoaa nolville, ja se ansiopäiväraha ei monilla ole niin suuri, että sitä kannataisi kadehtia varsinkaan, kun puhumme lapsiperheiden äideistä ja isistä, joiden on elätettävä perheensä.

Kyllä meillä keinoja on aktivoida työttömiä ja saada heidät vastaanottamaan työtä, mutta ne keinot, mitä Pekkasen työryhmä esittää, ovat totaalisesti vääriä. Sosiaali- ja terveystieteiden ja työasiainvaliokunta varmasti nämä asiat tietävät ja ministeri Kanerva tietää, mutta en ole nähnyt, että hän olisi tehnyt mitään, että työllisyysasetuksen puolella olevat ongelmat korjattaisiin.

Myöskin lomautussakko pitää hylätä.

Vielä viimeisenä asiana: soviteltua päivärahaa koskevia säännöksiä pitää muuttaa.

Ed. Komi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Työtömän peruspäiväraha ei ole todella kaksinen, ja siinä ei paljon auta se, onko korotus 2 tai 8 markkaa. Tämä on aivan selvä totuus.

Mitä tulee SMP:n ehdotukseen 160 markan päivärahasta, se on täysin perusteeton eikä siihen ole osoitettu minkäänlaisia rahoitusjärjestelmiä. Tällaisia nyt heittelee kuka tahansa ilmaan, molemmista taskuista ja takataskusta vielä sen jälkeenkin. (Ed. Halonen: SMP:n perinteinen linja!)

Ainoa lohdutus tässä on tällä hetkellä työttömillä se, että sinipunahallituksen romahduksen jälkeen keskustajohtoisen hallituksen hyvä talouspolitiikka on päästämässä maata ahdingosta ja monella työttömällä tänä päivänä alkaa jo silmä kirkastua tulevaisuuden suuntaan: Työpaikka on jälleen saatavissa, kun tämän hallituksen pitkäjänteinen ja tehokas talouspolitiikka alkaa purra. (Ed. Halonen: Uskooko puhuja itseensä?)

Siitä huolimatta niille 300 000 työttömälle, jotka jäävät Ahon hallituksen ponnistelujenkin jälkeen tulevaisuudessa, pitäisi keksiä kuitenkin uusi järjestelmä, joka paremmin takaa sekä aineellisen että henkisen turvan työttömänä ollessa, koska maassamme ei koskaan päästä — näin arvelen — ainakaan näillä näkyillä alle tuon 300 000 työttömän. Näistä 300 000 työttömästä valtaosa tulee olemaan pitkäaikaistyöttömiä, joista valtaosa taikka ainakin suuri osa on sellaisia, jotka eivät enää halua eivätkä kykene työelämään. Heidät pitäisi karsia sieltä pois työkyvyttömyyseläkejärjestelmään. Silloin päästäisiin oikeaan suhteeseen työttömyyslukujen kanssa. Tästä olen puhunut aikaisemminkin.

Siis uusi työttömyysjärjestelmä niille 300 000:lle, jotka jäävät työttömiksi, ja niiden joukossa valtaosana olevat pitkäaikaistyöttömät uudelleenarviointiin, niistä työkyvyttömät ja työhaluttomat työkyvyttömyyseläkkeelle. Tämä tulee olemaan tulevaisuuden systeemi. (Ed. Vähänäkki: Näin puhuu takinkääntäjä!)

Ed. M ä k i p ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan oikein täytyy sanoa, että näin puhuu takinkääntäjä, ed. Aittoniemi. Mutta kun hän oli vielä meidän eduskuntaryhmäs-

sämme keväällä, hän oli hyvin voimakkaasti puolustamassa juuri vähäväkistä kansaa, ovat sitten kysymyksessä työttömät tai eläkeläiset. Tiedättekö, ed. Aittoniemi, että jos 160 markkaa kerrotaan 22 päivällä, se tekee kuukaudessa runsaat 3 000 markkaa? Mistä ne rahoitukset löytyvät? Siihen voisi ajatella pääomaverotuksen koroittamista, leikkausta ylisuuriin eläkkeisiin. Mutta ed. Aittoniemi lähtee muusta kuin minä. Olen ajatellut ja puoluekin on puhunut yhden luokun systeemistä. Tämä olisi omalta osaltaan johtanut siihen, että työttömänkään ei pitäisi joka sosiaaliluokun ovea avata, vaan saisi 160 markan peruspäivärahasta edes tarvittavan toimeentulon. Toivottavasti kun joululähtö, ed. Aittoniemen sydänkin hieman enemmän lämpeene työttömiä kohtaan.

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Puuttuisin ed. Aittoniemen puheenvuoroon, kun hän antoi vähän sellaisen kuvan, että kun pitkäaikaistyöttömyys jatkuu kovin kauan, käytännöllisesti katsoen kaikista tulee ns. toivottomia tapauksia. Mutta näin se ei kyllä ole.

Omakohtaiset kokemukseni pitkäaikaistyöttömien työllisyysprojektista osoittivat tuloksia, vaikka oli jopa sellaisiakin, jotka olivat olleet 12 vuotta olleet yhtäjaksoisesti työttöminä. Työnantajat olivat hyvin tyytyväisiä, kun kysyttiin tästä ihmisestä. Siellä oli nuoria, tai eivät kovin nuoria tietenkään voineet olla, jotka olivat olleet viisi vuottakin työttöminä, ja työnantajat olivat hyvin tyytyväisiä. Kovin monet jäivät ilman tukea samalle työnantajalle ja innostuivat myöskin koulutuksesta. Kun saivat ensin katkaistua pitkäaikaistyöttömyyden, tuli myöskin into hankkia ammatti ja sitä kautta taas paremmin sijoitua. Eli ajatukseen, että on toivottomia tapauksia, en usko enkä toivottomien tapausten suureen määrään myöskään pitkäaikaistyöttömien kohdalla.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Rinteelle totean, että on vaikea tietää, kuinka paljon näitä on. Mutta minä olen aivan varma, ed. Rinne, että te ammattimiehenä tiedätte, että on paljon sellaisia ihmisiä — nyt minä en halua heidän ihmisarvoaan alenuttaa ollenkaan — jotka ovat joko työhön kyvyttömiä tai myöskin työhön haluttomia, mikä on lähinnä henkisen puolen vaurio. On oltu niin pitkään työttömänä, että ei ole enää motivaatiota työhön. Varmasti tämä puoli pitäisi selvittää, jotta päästään selville vesille.

Puhuin myöskin siitä, että jäljelle jääville työttömille, joita ei voida työllistää, ei millään Pekkasen paperilla eikä muullakaan, pitäisi luoda uusi järjestelmä. Ei tämä tällainen raha riitä, kun 116 tai 118 markkaa jaetaan.

Ed. Mäkipäälle totean: Kyllä minun sydämeni vanhana työmiehenä sykkii yhtä hyvin kuin ennenkin joulun alla työttömien onnettomuudelle. Se on selvä asia. Mutta ei asiaa se auta, että pannaan paperille lukuja edes selvittämättä, mistä maksetaan ylimääräiset korvaukset. Pitäisi olla realistinen vaihtoehto, mistä ne rahat otetaan. Minä olen mustavalkoinen realisti, niin kuin olen sanonut. Joka markka voidaan maksaa, mikä on saatavissa. Mutta kun minä lähdin SMP:stä, siellä oli politiikanteon tapana se, että heitellään mahdollittomia populistisia ajatuksia ilmaan. Nyt minä lähdän siitä, että minä pyrin olemaan realistinen näissä asioissa. Minä aikanaan äänestin mm. eläkeindeksien leikkaamista vastaan vastoin toisia ryhmässäni. Ei sitä selkärankaa ollenkaan puutu, mutta realisti täytyy olla. Ei tämäkään talo ihan kaikkea soopaa kestä.

Ed. Vehkaja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi tuskitteli, mistä rahat voitaisiin ottaa; mieli ja sielu ovat kyllä puolesta, mutta kädet eivät voi kulkea mukana. Tietysti tässä on juuri tämä ongelma, että sille väestöosalle, jolla olisi kaikkein suurin tarve saada kulutettua hieman enemmän kuin aikaisemmin, ei sitä mahdollisuutta suoda. Näkisin, että ed. Aittoniemikin voisi olla hieman kiinnostunut siitä, että jos pannaan raha liikkeelle, se kyllä poikii johonkin uuteenkin paikkaan. Tässä tapauksessa tämä raha nimenomaan tulisi poikimaan kotimarkkinakysyntänä ja sitä kautta myöskin uusina työpaikkoina. Jokainen työttömille menevä miljardi vastaa prosenttia työttömyydessä. Toisin päin käännettynä: prosentin työttömyydestä tuo miljardin lisää väljyyttä tehdä erilaisia asioita mm. työttömien hyväksi.

Ed. Muttilainen: Arvoisa puhemies! Aivan ensin ed. Aittoniemelle, joka vaati selviytyksiä pitkäaikaistyöttömistä. Joka kuukausi tulee lisää tilastoja pitkäaikaistyöttömistä ed. Aittoniemi, ja määrä kasvaa. Tässä tarvitaan hallituksen aktiivisempaa työllisyyspolitiikkaa.

Hallituksen esityksellä n:o 178 indeksitarkistusta leikataan 3,5 prosenttiyksikköä. Se on ikävää, koska viimeksi työttömyysturvan markkamääriä on tarkistettu heinäkuun alussa 91. Tämä

hallituksen esitys kohtelee myös kaltoin lapsiperheitä pienempien lapsikorotusten muodossa. Ansiosidonnaista päivärahaa tällä esityksellä miinustetaan kahteen kertaan: ennen päivärahan määrittämistä ja uudelleen peruspäivärahaosuudesta.

Valiokunta on monesti ja myös tämän lain käsittelyn yhteydessä yksimielisesti vaatinut, että indeksien epätarkka vastaavuus palkkojen, hintojen ja elinkustannusten todelliseen kehitykseen korjataan. Koska indeksit tällä hetkellä mittaavat puutteellisesti todellista kehitystä, joudutaan erittäin epätarkoituksenmukaiseen tilanteeseen, jossa indeksistä päätetään lailla eikä mitattavissa olevilla muutoksilla.

Kaiken kaikkiaan jos vertaa esimerkiksi vuoden 92 tai 94 työttömyyspäivärahoja samalla kuukausipalkalla, niin työttömyyspäivärahat ovat koko ajan pudonneet, ja tämä aiheuttaa eniten ongelmia juuri pitkään jatkuneiden työttömien osalta, joiden elämäntilanne on vaikeutunut ja jotka eivät enää selviä päivärahallaan.

Myös sosialidemokraattien mielestä tämä lakiesitys on hylättävä.

Ed. R i m m i : Rouva puhemies! Ed. Muttilainen, kuten jo aikaisemmin edustajat Stenius-Kaukonen ja O. Ojala, kiinnitti tähän vakavaan asiaan huomiota.

Olisin vielä puuttunut nimenomaan siihen, onko todella esimerkiksi joidenkin mielestä 118 markkaa niin suuri työttömyysturvan peruspäiväraha, että sillä joku työtön ihminen voisi tulla toimeen. Minä rohkenen epäillä, että tästä eduskunnasta löytyy hyvin suuri joukko kansanedustajia, joilla ei ole mitään käsitystä siitä, mikä on todella työttömyysturvan taso tässä maassa. Siitä kertoo esimerkiksi äskeinen ed. O. Ojalan puheen aikana ollut hälinä ja pulina sekä touhu, mikä oli tässä salissa; ei keskitytä todella näihin vakaviin asioihin.

Minusta on todella onnetonta se, kuten ed. Muttilainen toi myös puheenvuorossaan esiin, että 3,5 prosenttia miinustetaan tästä muutenkin hyvin pienestä, todella hyvin pienestä, toimeentulosta. Minun tekee suorastaan niin paha, että minä en löydä sellaisia sanoja, millä minä tulkitaisin ajatuksiani, kun tällaisia lakiesityksiä tuodaan eduskuntaan. Nämä ovat työttömien ihmisten kertakaikkista pilkkaamista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

7) Ehdotus laiksi huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 240

Talousvaliokunnan mietintö n:o 36

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi työvoima-asiain piiri- ja paikallishallinnosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 213

Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 6

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus laiksi teollisuusyritysten vapaaehtoisesta osallistumisesta ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 242

Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 12

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotukset laiksi eduskunnan virkamiehistä sekä eräiksi siihen liittyviksi sääöksiksi

Toinen käsittely

Puhemiesneuvoston ehdotus n:o 1

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 14

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 14. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiehdotuksen 1 ja 2 § ja 1 luvun otsikko, 3—5 § ja 2 luvun otsikko, 6—10 § ja 3 luvun otsikko, 11—20 § ja 4 luvun otsikko, 21 § ja 5 luvun otsikko, 22 § ja 6 luvun otsikko, 23—33 § ja 7 luvun otsikko, 34—37 § ja 8 luvun otsikko, 38 § ja 9 luvun otsikko, 39—41 § ja 10 luvun otsikko, 42 § ja 11 luvun otsikko, 43—46 § ja 12 luvun otsikko, 47—57 § ja 13 luvun otsikko sekä 58 ja 59 § ja 14 luvun otsikko, johtolause ja nimi-ke.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi yleisistä teistä annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 200

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 15

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 15. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Tällä lailla kunnat vapautetaan osuudestaan paikallisten tekemisen ja kunnossapidon kustannuksiin. Kun tätä asiaa aikanaan esiteltiin valiokuntaan lähettämistä varten, totesin, että olin tehnyt kirjallisen kysymyksen koskien Oriveden kun-

taa, jossa kunta joutui erään paikallistien tekemisen ja kunnossapidon kustannuksista maksamaan 100 000 markkaa, vaikka sillä ei silloin ollut mitään hyötyä tuosta tiestä. Kyselyn vastauksesta tiesin jo silloin, että tällainen lakiehdotus on tulossa.

Nyt Orivedellä tuon tien päähän on perustettu kultakaivos, ja näin ollen katson kohtuulliseksi, että kun protestoin tällaista asiaa vastaan, niin vedän tavallaan puheeni takaisin siitä syystä, että kyllä se tie nyt Oriveden kunnalle on aivan tärkeä. Harvassa pitäjässä, harvassa kunnassa, paikallistien päähän perustetaan kultakaivos sillä perusteella, että kunta on joutunut maksamaan 100 000 markkaa tien kustannuksia.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 5, 18, 24, 82, 83, 92, 94 ja 95 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotukset laeiksi työttömyysturvalain, työttömyyskassalain, työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain ja työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 267

Lakialoite n:o 50/1992 vp

Toivomusaloitteet n:ot 1582/1991 vp, 344/1992 vp ja 199/1993 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 33

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 33. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Rouva puhemies! Työttömyysturvalain muutosesitys pitää sisällään yrittäjien työttömyysturvan parantamista koskevan ehdotuksen. Tämä on valiokunnassa hyväksytty melkein muuttamattomana, ja esitystä voi perusteiltaan pitää hyvänä. Viime aikoinahan on yritetty työllistää työttömäksi jääneitä nimenomaan siten, että heitä on kehoitettu ryhtymään yrittäjiksi. Moni on ryhtynyt, mutta,

ikävä kyllä, yrittäminen ei aina ole niin helppoa. Yritys on voinut kaatua ja sen jälkeen tällainen henkilö ei ole saanut päivärahaa ollenkaan, koska ansiöpäivärahaa ei ole voinut saada ja peruspäivärahassa on ollut tarveharkinta. Tarveharkintaakin on nyt lievennetty, mutta ei se pelkkä peruspäiväraha ole hääppöinen sellaisellekaan työttömälle, joka on ollut yrittäjänä. Kun yritys-toiminta on saattanut olla sellaista, että se ei oikeastaan alkuunkaan ole kannattanut, niin ei ole kyllä jäänyt varmaankaan pankkitileille rahaa, jolla eletään. Eli periaatteessa tämä on hyvä ehdotus ja tätä kannatamme.

Nyt on syytä tietysti toivoa, että ei tule esiin uusia ongelmia. En pidä hyvänä sitä, että monissa paikoissa on pyritty työnantajan velvollisuuksia sillä tavalla kiertämään, että esimerkiksi kunnan työntekijöitä ei ole suoraan irtisanottu, mutta heille on maksettu rahaa, jos he ryhtyvät yrittäjäksi. Tällä tavalla tosiasiaa on vain työnantajamaksuja kierretty. Mutta toivon, että tämä ei lisääny.

Tulemme yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään yhteen pykälään muutosehdotuksen.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Suomessa ei pk-yrityksiä eikä varsinkaan -yrittäjiä ole kohdeltu kovinkaan pehmein ottein. Vaikkakin Suomesta on pyritty antamaan kuva yritysystävällisenä maana, on totuus ollut hyvin toisella tavalla. Yrityksille on säilytetty yhteiskunnan toimesta lukuisa määrä erilaisia työntekijöiden palkkoihin sidottuja maksuja niin, että yritysten maksamien suoranaisten palkkojen lisäksi on työnantajille koitunut kustannuksia noin 2/3 maksetuista palkoista. Tämä on saattanut pienet työvaltaiset yritykset erittäin vaikeaan asemaan ja näkynyt ulospäin runsaina konkurssina ja lyhyinä yritysten elossaoloaikoina.

Varsinkin viimeisinä vuosina, kun maassamme on vallinnut erittäin syvä lama, on pk-yritysten keskuudessa käynyt todella voimakas harvennus konkurssien muodossa. Voidaan jopa puhua merkittävästä konkurssiaallosta. Pankkikriisiin liittyen on pk-yritysten toiminta saattanut palkkakustannusten korkeuden lisäksi loppua myös muista syistä. Yritysten toiminnan rahoitus on normaalisti yrityksissä kohtuullisen kapealla pohjalla ja nojaa täysin pankkien pyörittämään rahoitukseen.

Vallinneen pankkikriisin aikana ovat monet pienet ja keskiuuret yritykset joutuneet vakavaan rahoituskriisiin sen takia, että niiden toiminnallinen rahoitus pankeista on katkenut.

Tällaista tapahtui varsinkin entisen Suomen Säästöpankin yritysasiakkaiden osalta. He siirtyivät asiakkaiksi kunkin konttorin ostaneeseen toiseen pankkiryhmittymään tai pahimmassa tapauksessa roskapankki Arsenaliin.

Varsinkin viimeksi mainituissa tapauksissa saattoi yritysten toiminnallinen rahoitus katketa jopa useiksi kuukausiksi aiheuttaen väistämättä yrityksen ajautumisen konkurssiin. Näin kävi monille sadoille, ellei tuhansille toiminnallisesti terveille yrityksille. Pienillä paikkakunnilla on tuottanut myös merkittäviä vaikeuksia toiseen pankkiryhmittymään siirtyminen. Tämä johtuu etupäässä siitä, että kyseisen vastaanottavan pankin asiakkaana saattaa olla paikkakunnalla toimiva toinen, samalla alalla toimiva, vanhana asiakkaana pankissa oleva yritys. Tästä on väistämättä seurannut asiakkaan joutuminen toisarvoiseen asemaan kilpailijaansa verrattuna.

Yritysten toiminnallisia vaikeuksia on aiheuttanut myös aliurakoitsijoiden erittäin heikko asema. Tätä ongelmaa on esiintynyt jo pitempäänkin, ja hetken ajan tätä pystyttiin hoitamaan SMP:n hallituskautenaan aikaansaamalla pienyrittäjän palkkaturvajärjestelmällä. Pääurakoitsijan joutuessa konkurssiin pystyi aliurakoitsijana toiminut pienyrittäjä saamaan saatavia yhteiskunnan varoista. Valitettavasti tämä määräraha poistettiin budjetista heti SMP:n lähdettyä hallituksesta. Tällä hetkellä ovat lukuisat yrittäjät joutuneet lopettamaan toimintansa johtuen pääurakoitsijan ajautumisesta konkurssiin. Hyvä esimerkki tällaisesta tapahtumaketjusta on rakennusyhtiö Hakan konkurssi, joka vei mukanaan konkurssiin lukuisan määrän pieniä rakennusalan ja maarakointiyrityksiä.

Arvoisa puhemies! Pk-yrittäjiltä on puuttunut tähän saakka kaikenlainen turva lähinnä yrityksen konkurssista aiheutuvan työttömyyden varalta. Yrittäjä on ollut täysin lapsipuolen asemassa tilanteessa, jossa hän on saattanut konkurssin yhteydessä menettää jopa kaiken omaisuutensa asuntoon ja rahavarojaan myöten. Ei ole lainkaan harvinaista, että yrittäjä on jäänyt perheensä kanssa täysin vaille tuloja ja ilman omaa kotia. Tästä on seurannut lukuisia traagisia kohtaloita perheiden hajoamisineen ja jopa yrittäjien itsemurhineen. Sivistysvaltiossa tällainen tilanne ei ole sallittava, vaan yhteiskunnan on huolehdittava kaikista kansalaisistaan, myös sellaisista ”pahantekijöistä” kuin yrittäjistä.

Käsittelyssä oleva hallituksen esitys yrittäjien oikeudesta työttömyysturvaan on erittäin tervetullut lakiuudistus. Esityksen mukaan yrittäjille

tulisi oikeus sekä peruspäivärahaan että ansioon suhteutettuun päivärahaan. Viimeksi mainittu noudattaisi pääsääntöisesti palkansaajan ansioon suhteutetun päivärahan säännöksiä, kuitenkin huomioon ottaen yritystoiminnan erityisluonne. Yritystoiminnan riskejä ei luonnollisesti- kaan voida työttömyysturvan avulla poistaa tai edes huomioida, mutta pääasia on työttömyysturvan luominen yrittäjille.

Ansiopäivärahajärjestelmä olisi yrittäjille vapaaehtoinen ja perustuisi omaan erilliseen työttömyyskassaan, joka tulisi yrittäjien toimesta muodostaa. Kassan oma rahoitusosuus katettaisiin jäseneksi liittyneiltä yrittäjiltä perittävillä jäsenmaksuilla. Valtio osallistuisi yrittäjien ansiosidonnaisten päivärahojen rahoitukseen peruspäivärahaa vastaavalla osuudella.

Arvoisa puhemies! SMP:n mielestä hallitus on tässä esityksessään ottanut aimo askeleen oikeaan suuntaan yritystoiminnan ja yrittäjien tukemisessa. Harvoin on Ahon — Viinasen hallitusta päästy kiittelemään tämän kaltaisista myönteisistä esityksistä, joilla jonkin väestönosan tilannetta korjataan. Yleensä olemme joutuneet ottamaan vastaan päinvastaisia eli joiltain väestöryhmiltä merkittävästi heidän etuuk- siaan leikkaavia esityksiä.

Yrittäjät ovat tärkeä osa talouselämäämme ja kansakuntamme selkärankaa, ja siksi heidänkin tulee päästä tasa-arvoiseen asemaan muiden kansalaisten joukossa työttömyysturvan osalta. Tämä esitys merkitsee aimo harppausta tähän suuntaan. Tämän vuoksi tervehdin, samoin kuin koko eduskuntaryhmä, sitä tyydytyksellä ja tulemme tukemaan sitä lämpimästi eduskunnassa.

Ed. Ala - Harja: Arvoisa puhemies! Ed. Mäkipää puhui yritysten pankkikriisistä ja rahoituskriisistä. Yrittäjien työttömyysturvaa käsittelevä laki ei korvaa yritysriskeistä johtuvia menetyksiä, mutta kuten ed. Mäkipääkin toi esiin tämä on hyvä laki ja pitkään valmisteltu. Moni työryhmä on valmistellut yrittäjien työttömyysturvaa, ja nyt meillä on kädessä laki.

Itse siinä pelkään yhtä asiaa, ja se on juuri yrittäjien liittyminen kassaan, koska se on vapaaehtoisista. Kuitenkin yrittäjien maksuosuus on suhteellisen suuri, 40 prosenttia. Esimerkiksi Ruotsissa, jossa on lähes 100 000 yrittäjää tällaisen kassan jäsenenä, yrittäjien maksuosuus on vain noin 4 prosentin luokkaa. Yrittäjien suuri maksuosuus on aika raskas. Pelkäänkin, että yrittäjät empivät, ennen kuin tähän liittyvät. Mutta toivon, että vapaaehtoisesti yrittäjät liitty-

vät saaden näin työttömyysturvan peruspäivärahan ja myös sen ansioon suhteutetun päivärahan, minkä he itse tulokseen ilmoittavat. Hyvä laki!

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

13) Ehdotukset laeiksi työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1995, vuodelta 1995 perittävästä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta ja työttömyyskassalain 25 ja 30 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 268

Sosiaali- ja terveysturvavaliokunnan mietintö n:o 34

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysturvavaliokunnan mietintö n:o 34. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsitelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Stenius - Kaukonen: Arvoisa puhemies! Lakiesitys liittyy oikeastaan paljon siihen, mitä edellä puhuttiin. Siinä säädetään nimitäin työttömyysvakuutusmaksusta. Palkansaajan maksua esitetään jatkettavaksi entisen suuruisena, joten siihen en tässä yhteydessä enempää puutu. Työnantajan maksua esitetään muutettavaksi siten, että se olisi 2 prosenttia palkkasumman 5 ensimmäisen miljoonan osalta ja yli menevältä osalta 6,3 prosenttia.

Me ehdotamme, että ensimmäisen miljoonan osalta maksu olisi 2 prosenttia. Miljoona on tänäkin vuonna raja, sitten olisi 3,5 prosenttia, ja sitten mentäisiin 6,3 prosenttiin. Meidän esityksemme lähtee siitä, että sama raha kerätään veronmaksajilta, kun se annetaan yrittäjille. Me olemme sitä mieltä, että nämä maksut ovat liian korkeat, nimenomaan tämä 6,3 prosenttia lamaaikana, mutta tässä vaiheessa äkillistä muutosta ei voida tehdä.

Jos halutaan suunnata helpotusta, se pitäisi suunnata alle miljoonan markan palkkasummaan. Vaikka se nykyisestä putoaa prosentilla, niin TEL-maksu nousee prosentilla, joten juuri nämä yrittäjät eivät saa mitään helpotusta. Tänä tarvittaisiin helpotusta. Tulemme tekemään ehdotuksen sosiaaliturvamaksuesityksen yhteydessä.

Näitä pitäisikin katsoa kokonaisuutena, ja erityisen tärkeätä olisi se, että rahastoiva malli myös työttömyysvakuutusmaksuun saataisiin, ettei käy niin, että juuri silloin, kun yrityksillä on kaikkein heikoin tilanne maksaa työttömyysvakuutusmaksuja, ne ovat kaikkein korkeimmat. Nykyinen tilanne on todella huono. Toivottavasti uusi lama ei ole pian edessä, että päästäisiin tästä vanhasta eroon. Mutta kun näyttää siltä, että näin kuitenkin saattaa käydä, meidän pitäisi pian ryhtyä korjaamaan koko maksujärjestelmää.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Vaikka usein olen samaa mieltä ed. Stenius-Kaukosen kanssa asioista, hallituksen tämä esitys minusta on oikeudenmukainen ja lähtee siitä, että alle 5 miljoonan markan maksetuista palkoista maksu olisi 2 prosenttia. Ed. Stenius-Kaukonen mainitsi, että veronmaksajilta otetaan ja annetaan yrittäjille. Minä lähdän siitä, että tämän kokoinen yritys ei ole mikään suuryritys, vaan sitä sanotaan pieneksi yritykseksi. Lähdän myös siitä, että jollei maassamme anneta minkäänlaisia helpotuksia yrittäjille, ei meillä ole täällä Suomessa myöskään työntekijöitä.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen haluaa helpotuksia miljoonan palkkasummaan saakka. Tällaisen jättityöttömyyden aikana, mikä meillä tällä hetkellä on, täytyy kaikki mahdolliset aputoimenpiteet tehdä juuri kyseisille yrittäjille. Kaikkihan nyt vannaivat, että pkt-yrittäjäsektorilla uudet työpaikat syntyvät ja juuri sinne täytyy tätä helpotusta myös suunnata. Sykli antoi meille hyvät tilastot, joiden mukaan juuri alle 50 tai jopa alle 30 henkilöä työllistävät yritykset ovat sellaisia, jotka ovat työllistäneet uusia työntekijöitä. Nämä yritykset työllistävät yhtä paljon kuin suuryritykset Suomessa tänä päivänä, joten juuri tällainen helpotus työnantajille, 5 palkkamiljoonaan saakka 2 prosenttia, on minusta oikean suuntainen ja tukee näitä yrittäjiä, jotka voivat antaa jopa uusia työpaikkoja.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Me kannatamme sitä, että koko maksurasitusta siirretään työvoimavaltaiselta yritystoiminnalta pääomavaltaiselle. Se vaatisi tietysti koko tämän järjestelmän muutosta, ja sitä on vasta 20 vuotta yritetty aikaansaada, eikä mitään oikeastaan ole tapahtunut.

Mutta tässä tilanteessa nimenomaan, kun

tämä koskee työttömyysvakuutusmaksua, meillä on toisessa kädessä se, että Pekkasen työryhmä ja hallitus esittävät koko ajan, että työttömyysturvaa leikataan ja se pannaan työttömien niskaan ja sitten palkansaajien, jotka maksavat työttömyysvakuutusmaksua. Toisaalta otetaan verojen kautta, budjetin kautta, näitä rahoja; ei tämäkään oikein hyvä ole.

Niin kuin sanoin, tulemme sosiaaliturvamaksuja koskevassa esityksessä tekemään vielä muita ehdotuksia ja nimenomaan sellaisia, joilla kaikkein pienimmille yrityksille, jotka ovat niitä, jotka eniten työllistävät tai joilla on parhaat edellytykset ja joiden oletetaan jatkossa työllistävän, juuri tulisi helpotusta, koska nyt hallituksen linjalla ne yritykset eivät saa minkäänlaista helpotusta. Me olemme ymmärtäneet, että kuitenkin ihan pienimmät yritykset olisivat ne, jotka ensisijaisesti helpotuksen tarvitsisivat, jos sitä ollaan antamassa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

14) Ehdotus laiksi tiettyjen tuotteiden varustamisesta CE-merkinnällä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 290
Talousvaliokunnan mietintö n:o 37

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 37. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—8 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Ehdotus laiksi valtion vakauttamistakauksista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 265
Talousvaliokunnan mietintö n:o 39

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 39. Ensin sallitaan

yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 ja 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Ehdotus laiksi pääomasijoitustoimintaa harjoittavasta valtionyhtiöstä

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 282

Talousvaliokunnan mietintö n:o 40

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 40. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—6 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Ehdotus laiksi oikeudesta hankkia maa- ja metsätalousmaata annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 142

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 36

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 36.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Kun vähälukuisella joukolla ei näytä olevan kovaa kiirettä, on ehkä hyvä puhua muutama sana Esko Ahon hallituksen uudesta torpparilaista. Tällä laillahan hallitus mahdollistaa sen, että kuka tahansa käytännössä voi ostaa 10 hehtaaria maata maaseudulta, ellei siinä ole enempää kuin 3 hehtaaria peltoa. Nyt oikeastaan, rouva puhemies, puhujakorokkeelle minut innoitti se, että olen tästä asiasta kirjoittanut joskus pakinan tai

sen tyyppisen Aamulehteen nimellä Punainen mökki ja perunamaa. Tarkoitukseni siinä oli tuoda esille vähän humoristisessakin valossa ns. luontoistalouden mahdollisuuksia tulevaisuudessa, hyviä ja vähän huonojakin puolia.

Meillähän Euroopan unionin jäsenyyden seurauksena tilanne on selkeästi se, että pienet tilat alkavat käydä yhä enemmän viljelemättömiksi. Vähäiset peltoläntit istutetaan metsiksi, talot autioituvat, koska pyritään suurempiin viljely-yksiköihin. Tällaiset vanhat torpat, pienviljelytilat, joilla on muutama hehtaari peltoa, 3—4 hehtaaria, jonkin verran metsää ja muuta, jäävät menneisyyden unhoon. Samalla kertaa kaupungeissa ja asutuskeskuksissa on ehkä 300 000—400 000 työtöntä ihmistä, jotka jäävät pysyvästi työttömiksi siitä huolimatta, että ajat paranevatkin. He vaipuvat henkisesti alamaihin, elämällä ei ole paljon mitään tarkoitusta. Olen varma siitä, että jossakin vaiheessa ihmiset, jotka ovat paljolti maalta lähteneitä — ne jotka aikoinaan suuressa maaltamuutossa lähtivät kaupunkeihin ja teollisuuden palvelukseen, alkavat olla jo vanhoja ihmisiä, mutta heidän jälkeläisiään — joiden juuret ovat maaseudulla, saattavat alkaa miettiä jossakin vaiheessa, olisiko mahdollista palata takaisin luontoistalouteen tietynlaisena oheiselinkeinona tai pääasiallisena.

Tämä ei ole mikään helppo asia, sillä jos ostaa 3 hehtaaria peltoa ja 7 hehtaaria metsää, niin se ei ehkä ole kovin kallis investointi tänä päivänä, riippuen vähän varallisuudesta, mutta ei siinä teltassa asuta. Se vaatii myös luontoistaloudessa pienen navetan ja asuinrakennuksen, jossa on edes jonkinlaiset nykyaikaiset elämän mahdollisuudet. On myös paljon sellaisia torppia, jotka ovat kaupunkilaisten omistuksessa tai sitten myynnissä, jotka voidaan kohtuullisilla kustannuksilla saattaa niille mukavuuksille, joita kohtuullinen elämä edellyttää.

Vaikka siitä puhuisi vähän veitikka silmäkulmassakin, minä muistan 40- ja 50-luvun ajat, jolloin olin tuollaisessa pienessä torpassa ja elämä oli tietyllä tavalla rikasta. Koskaan ei ollut nälkä, aina oli ruokaa suuhun, elämä tietyllä tavalla turvattua. Tietystä peltohehtaarimäärästä perhe saa leipäviljan, mahdollisuuden pitää pientä karjaa, yhtä lehmää, paria sikaa, muutamia kanoja, jotka muljauttavat munan päivässä emännän koriin jne., vähän lampaita, joista saadaan villaa pässinpökkimiä villapaitoja varten ja vähän sellaista. Siis tämä puoli, liha, maito ym. taloudessa tarvittavat tuotteet, saadaan hyvin pitkälti omasta taloudesta, niin kuin saatiin 40- ja

50-luvulla. Ei se ole siitä miksiäkään muuttunut. Lehmät ovat saman näköisiä, samoin pässit ja kanat. Ainoastaan siihen aikaan kuljeskeltiin kanojen perässä ja etsittiin niiden hautomapesiä. Sekin on jo lapsista hauskaa. Nykyisin ne voidaan tietysti pitää vankilassa, niin ei tarvitse pesiä etsiskellä.

Puutarhatuotannosta on saatavissa kaikki: retiiseistä persikoihin, punajuuriin, tomaatteihin, omenoihin, marjoihin, perunat omasta pelosta tai puutarhasta; äärimmilleen vietynä saadaan kaikki omasta puutarhasta, koko vihertuotanto, jota en lähde nyt luettelemaan. Näin se on, ed. Saario. Te ihmetellen kuuntelette puhettani, mutta se on hyvä, kun olette tarkkaavaisen oloinen paikallanne. En usko, että välttämättä ed. Saario juuri säntäisi tähän, mutta hyvä on nähdä, että kansanedustaja kuuntelee. Jos vähän hymyhuulella ajatellaan, jopa kessu ennen oli sellaista, jota navetan takana oli hyvä viljellä, virginialaista kessua. Ed. Ihamäki ei tietenkään pitäisi puheestani, mutta hän ei ole nyt paikalla, hän on tupakan vastustaja. Mutta joka tapauksessa kaikkea tällaista maaseudulla aivan uskomattomiin mittoihin saakka pystytään itse tuottamaan.

Järvestä tänä päivänä tulee kalaa niin päivittäiseen käyttöön kuin pakasteeseen, suolakalaksi ym. Sitä on saatavissa aivan runsaasti. Minunkaan kotijärveeni ei kehtaa viedä verkkoja, kun tulee niin paljon lahnoja, ettei niitä saa ehjinä millään veneeseen, täytyy melkein perässään hinnata rantaan ja siinä alkaa purkaa. Siis kalaa tulee sekä päivittäiseen käyttöön että myös pakasteeksi.

7 hehtaarin metsästä saadaan ensinnäkin polttopuut. Polttopuilla talo lämmitetään, ei öljyä eikä sähköä muuten kuin varalla, jos satutaan välttämättä tarvitsemaan. Hyvin hoidetusta metsästä voidaan myydä joskus hiukan leveranssi-puuta Rosenlewille — tai ei Rosenlew taida enää ostaakaan — ja saadaan vähän markkoja kirstuun ostotarpeita varten. Kävyt ovat erinomaisen grillihiilivarasto. Parhaita ja kuumimpia grillihiiliä ovat kuivat kävyt. Tällaisia voidaan saada metsästä, kaikenlaista muutakin. Sieltä saadaan marjat, sienet, kymmenet eri laadut, päivittäiseen käyttöön tai talvea varten säilöttyinä tai pakastettuina. Ed. Kalli maatalousmiehenä ei ole ollenkaan innostunut tästä asiasta. Hän epäilee suuresti, mutta minä olen toista mieltä, ja tämä liittyy, rouva puhemies, aivan selkeästi uuteen torpparilakiin, jolla saa maata ostaa kaupunkilainenkin.

Tällä tavalla voidaan ajatella, että sen, joka on kyllästynyt olemaan jossakin Tampereen Hervannan kaljakuppilassa pohtimassa elämänsä eikä ole paljon mitään muuta, kannattaisi miettiä. Ei tämä ole enää minun puhettani. Järkevätkin ihmiset, jos katsotaan, että minä en ole järkevä, ovat useissa tiedotusvälineissä puhuneet siihen suuntaan, että luontoistalous saattaa olla tulevaisuudessa tietynlainen uusi elämänmuoto. Tämä antaa ihmisen elämään jotakin virikettä verrattuna siihen, että jossakin laitalähiön kaljakuppilassa istuskellaan. Viljellään omaa pientä torppaa, josta saadaan elintarvikkeet eikä tarvitse kovin suurta mielikuvitusta, niin saadaan käytännössä lähes kaikki, mitä tarvitaan tällaisella pienellä tilalla. Totta kai siinä on ongelmia. Rahaa täytyy saada enemmän kuin siitä pienestä metsäläntistä, mutta se on toinen asia. Siinä on kuitenkin elämää, uskoa ja tulevaisuutta. Maaseutu pysyy asuttuna ja vireänä. Siellä on ihmisiä, talojen piipuista nousee savut eikä niiden ovia ole kakkosnelosella suljettu. Tämä on maaseudun kannalta tärkeätä ja niiden ihmisten kannalta, jotka palaavat tietyllä tavalla juurilleen, etsivät uutta elämänmuotoa, joka on myös taloudellisesti merkittävä.

Minä olen, rouva puhemies, varma, että ei mennä kuin viisi vuotta eteenpäin ja katsellaan tätä asiaa uudelleen, jolloin nämä puheet, joita tällä hetkellä puhujakorokkeelta puhun, tavalla tai toisella ovat muotoutuneet eteenpäin ja tällainen maaseudun luontoistalous, vanhamuotoinen uudelleen ryyditetty ja jalostettuna, tulee olemaan varmasti vähäinen osa suomalaista elämänmuotoa.

Ed. Riihijärvi: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi kuvaili niin osuvasti tuon mahdollisuuden, joka pienelle tilallekin muuttaneelle ihmiselle aukeaa. Minulle tuli mieleen Veikko Huovisen Hamsterit, jossa saatiin kokoon hyvät talvivarastot. Tuli oikein hyvälle mielelle. Harvoin täällä eduskunnassa voi tulla niin hyvälle mielelle puhetta kuunnellessa kuin ed. Aittoniemen puhetta kuunnellessa, ja kaiken lisäksi se näky, minkä hän toi, on totta.

Viime viikolla järjestettiin, rouva puhemies, täällä eduskunnassa työhevosseminaari, ja odotimme, että sinne tulee korkeintaan 40 henkeä, mutta sinne tulikin 140 henkeä. Se oli meille täydellinen yllätys, koska tilaisuutta oli hyvin vaatimattomasti ainoastaan Hevosurheilu-lehdessä mainostettu. Se on osoitus siitä, että ihmiset etsivät nyt uusia elämän mahdollisuuksia. Ei

tämä ole mikään koko kansantalouden ratkaisu eikä tämä ole suurtilallisilta pois — meillä MTK on valitettavasti aina hyvin kalton suhtautunut pienviljelystiloihin — vaan tämän kaltaisista mahdollisuuksista varmasti tulevaisuudessa ihmiset saavat osan toimeentulostaan. Sen tähden tämä hallituksen esitys nyt, joka antaa vähän paremman mahdollisuuden ostaa pienen maa- paikan, on oikean suuntainen.

Tietysti 3:n ja 10:n hehtaarin rajan säättämises- sä on omat vaikeutensa. Periaatteessa olisin sitä mieltä, että maakaupan pitäisi olla vapaata, niin kuin vapaassa markkinataloudessa on. Talon- poikainen omistus sekä tilakokojen elinkelpoi- taminen laajentamalla voitaisiin hoitaa lainoi- tuksella. Mutta on paljon ihmisiä, jotka eivät välttämättä haluakaan suuria maatiloja, vaan pienempi riittää. Minulle on aina riittänyt se 3—4 hehtaaria, jotta yhden lehmän ja hevosen tai kaksi ja jonkun lampaan on voinut pitää. Liki 30 vuotta minä olen tällaista omavaraistaloutta har- joittanut. En ole rikastunut mutta en ole hirveästi köyhtynytäkään sen takia, ja sillä on hyvin suuri kasvatuksellinen merkitys.

Tässä tulenkin, rouva puhemies, toiseen aihee- seen; meillä on neuvontajärjestöjä, esimerkiksi 4H. Sitä neuvontatyötä nyt tarvitaan. Koska ih- misillä olisi halua tehdä omatoimista työtä juuri, kuten ed. Aittoniemi sanoi, vaihtoehtona kalja- kapakassa istumiselle, niin tarvitaan myös neu- vontaa. Jos niillä, jotka siirtyvät uuteen elin- ympäristöön maaseudulle pienelle paikalle, ei ole taitoja, kyllä sieltä äkkiä lähtö tulee. Mutta kun on hyvä neuvontajärjestö, niin kuin 4H, sen kaut- ta voidaan jakaa sellaista käden taitoa ja tietoa, että maatilalta myös saadaan hyvä toimeentulon lisä. Sanon: toimeentulon lisä. Ei kukaan nykyai- kainen ihminen juuri sillä 3 hehtaarin tuotolla enää tyydy elämään, vaikka sillä elää kyllä loista- vasti, jos voisi tyytyä siihen, että ajelee pyörällä kirkolle ja hakee suolat ja kahvit sieltä, ja muu- han tulee, niin kuin ed. Aittoniemi totesi, siitä omasta elinympäristöstä.

Rouva puhemies! Kyllä tämä laki on erittäin hyvä. Vihdoinkin on päästy siitä 2 hehtaarin ra- jasta sentään jo eteenpäin.

Ed. S a a r i o : Arvoisa rouva puhemies! Hy- vässä elokuvassahan on aina useampi juoniker- ros, ja niin on ilmeisesti nähtävä, että tämä laki on poikkeuksellisen hyvä, sillä uskoakseni se täyttää ensinnäkin täällä esiintyneiden maatalo- usromantikkojen toiveet, jollaisiksi edustajat Riihijärvi ja Aittoniemi puheittensa perusteella

ovat selvästi luokiteltavissa — ed. Aittoniemihän on romanttiseksi mieheksi tunnistettu monista yhteyksistä. Mutta tämä laki täyttää myös su-omalaisen maaseudun ja metsätalouden kannalta varsin merkittävän puutteen. Se luo edellytykset uusien pääomien siirtymiseen maaseudulle. Se luo edellytykset sille, että metsätaloutta voidaan harjoittaa nykyistä paljon tehokkaammin.

Voimassa ollut laki oikeudesta hankkia maata on asiallisesti ottaen ehkä hyvistä tavoitteistaan huolimatta toiminut siten, että se on estänyt — toisin kuin sitä suunniteltaessa ajateltiin — tila- koon faktisen suurentamisen. Lakiin laadittiin sellaisessa tilanteessa, jolloin katsottiin tarpeen mukaiseksi yrittää ehkäistä ns. pääomapiirien vyörytystä maalle, maaseudulle. Näinhän ei kui- tenkaan tapahtunut, ja suomalainen tilakoko ei suuremmalti ole kasvanut.

Kun otetaan huomioon myös se järjestelmä, joka vallitsee maaseudun perinnönjaossa ja josta väistämättä seuraa tilojen pirstoutuminen, yh- teenlaskettuna voimassa olevan lain vaikutuksen kanssa se on johtanut siihen, että meille on synty- nyt esimerkiksi metsätalouden hoitamisen kan- nalta erinomaisen hankala tilarakenne. Yksi kes- keisimpiä syitä tähän lakimuutokseen on juuri se, että halutaan luoda edellytykset etenkin nyt, kun Suomi tarvitsee metsäänsä poikkeuksellisen pal- jon, mahdollisimman tehokkaalle metsänhoidol- le. Lisäksi luodaan mahdollisuudet uudelle met- sänhoidolle, joka lähtee mm. avainbiotooppien havaitsemisesta ja muusta tällaisesta. Jos halu- taan käyttää ilmaisua pehmeä metsänhoito, ol- koon se sitten sitä.

Joka tapauksessa suurentuva tilakoko, jolle laki nyt teoriassa luo mahdollisuuden, mahdol- listaa myös aivan toisenlaisen metsätalouden suunnittelun. Tämän lain pyrkimys ei ole johtaa tilannetta siihen, että meillä maat myytäisiin 10 hehtaarin siivuina. 10 hehtaaria on se raja, jolloin ns. arviointi alkaa. Mutta tosiasiaissa lain 3 § luet- telee ne poikkeukset, jolloin 10 hehtaarin rajan ylittymisen estämättä ja 3 hehtaarin maatalous- maan rajan ylittymisen estämättä on maanhan- kintalupa aina myönnettävä. Se on myönnettävä silloin, kun kysymyksessä on joko maatalous- elinkeinon tai siihen liittyvän metsätalouselinkei- non harjoittaminen. Siihen on myönnettävä lupa, kun paikkaseudulla tahi paikkakunnalla — tästä sanasta keskusteltiin valiokunnassa paljon — toimiva metsäalan yrittäjä, tarkoitan metsuri tai vastaava, haluaisi vahvistaa omaa elantopoh- jaansa luomalla metsätilan, tai kun henkilö aikoo tilan hankittuaan asettua tilalle asumaan ilman

ehkä sen kummempia ansaintatarkoituksia tai — tämä on nyt lain keskeinen clou — kun henkilö on hankkinut asumisvaatimusta täyttämättä tilan ryhtyäkseen sillä itse harjoittamaan metsätaloutta. Silloin lupa on myönnettävä, ellei tästä seuraa joitakin tilusjärjestelyjen kannalta huomattavia ristiriitoja. Tällainen poikkeus on lakiin ollut pakko ottaa, koska me kaikki ymmärrämme, että on varmasti sen tyyppisiä tiloja, joiden tulevaisuuden kannalta muutaman hehtaarin muutokset saattaisivat olla tärkeitä.

Rouva puhemies! Pidemmittä puheitta tämä laki on suuri edistysaskel. On pakko sanoa, että valiokunnassa tämän asian käsittelyn yhteydessä vallinnut henki oli erinomaisen myönteinen ja rakentava. Valiokuntahan asiallisesti ottaen muutti hallituksen esitystä varsin huomattavalla tavalla. Sekään ei ole aivan tavanomaista.

Ed. K a l l i : Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä oleva laki ottaa kantaa siihen, ketkä voivat ostaa maata ja ketkä eivät. Varsin hyvin tiedämme, että Euroopan unionin alueella kaikissa maissa on jonkinlainen rajoituslaki, joka enimmälti tietenkin koskee juuri maatalousmaata ja peltomaata. Vähemmälti on yleensä otettu kantaa siihen, ketkä voivat omistaa metsää tai metsämaata.

Niin kuin ed. Saario jo totesi, meillä monet ovat sitä mieltä, että voimassa olevaa lakia ei olisi saanut lähteä avartamaan. Toisaalta oli niitä, jotka olivat sitä mieltä, että ei tarvita minkäänlaista rajoittamislakia. Kompromissina sittemmin käsittelyssä on sen kaltainen esitys, joka ottaa reippaat askeleet siihen suuntaan, joka lisää vapauksia, mutta joka tässä jäsenyysvaiheessa edelleen antaa instrumentin, jolla voidaan varmistaa se, että erityisesti nämä edellytykset, joita ed. Saario esiin nosti, metsätalouden kannalta voisivat jatkossa olla hallittavia.

Edelleen tässä arvioidaan sekä ostajan että myös myyjän oikeusturvaa. Kun vapautuksia ja mahdollisuuksia lisätään, se samalla mahdollistaa myös molempien tahojen mahdollisuuksiaan hinnoitteluun. Voimassa oleva laki mahdollistaa sen, että pieniä tai isompia tiloja voi ostaa kuka vain, kunhan on valmis asumaan tilalla tai tilan välittömässä läheisyydessä, eli muuta estettä ei ole ollut. Siitä kuitenkin on oltu aika laajalti yhtä mieltä, että maatalousmaan osalta edelleen 3 hehtaaria on hyvä raja. Metsän osalta, jossa myöskin käytäntö on jo muotoutunut oikeastaan 10 metsähehtaariin, nähtiin, että pirstoutumisen seurauksena sellaisillakin

metsätilallisilla, joilla on 10 hehtaaria tai enemmän — tai vähemmän mutta eivät ole maatalouden päätoimisia tai sivutoimisia harjoittajia — myös pitäisi olla oikeus ostaa lisää metsää. Nythän tätä lupaa voimassa olevan lain aikana ei kaikissa tapauksissa ole saanut, mutta tämä esitys varmistaa ja mahdollistaa luvan saannin. Metsätalouden harjoittajille, joilla aiemmin on ollut metsää 10 hehtaaria tai jonkin verran vähemmän tai enemmän, syntyy nyt mahdollisuus saada lisää maata. Edelleen myös ne, joilla aiemmin ei maata ole ollut, jotka siirtyvät paikkakunnalle asumaan, mikä sillä tavalla tukee ja vahvistaa maaseudulla asumista ja peruspalveluja, luvan voivat saada.

Itse olen sitä mieltä, että esitys on hyvä ja tämän kaltaista rajoittamista, mitä esitys pitää sisällään, edelleen on syytä säilyttää. Sillä nimenomaan voidaan säilyttää ja varmistaa myös niitä asioita, joita ed. Aittoniemi täällä aiemmin esiin toi.

Merkittävä asia myös on se, että tällä osaltaan enemmälti kuitenkin kootaan kuin pirstotaan metsätalousmaan omistusta ja sillä tavalla varmistetaan sittenkin meille hyvin tärkeä metsäteollisuuden raaka-aineen hankinta, joka tässä kuvastuu ja hyvin voimakkaasti nousee esiin. Kaiken kaikkiaan tämä on oikean suuntaista, menossa hyvään suuntaan. Tulevaisuudessa, joidenkin vuosien päästä, sitten on realistisempi arvioida, tarvitaanko sen jälkeen enää tämän kaltaista lainsäädäntöä ollenkaan, mutta nyt tässä murroksen tilanteessa tämän kaltainen laki on hyvä ja oikean suuntainen.

Silloin kun olemassa oleva laki säädettiin ja tuli voimaan, se syntyi oikeastaan siitä paineesta ja sen seurauksesta, että tilat pirstoutuivat ja maata ja erityisesti metsätalousmaata siirtyi sellaisille tahoille, joille se ei ollut ollenkaan välttämätöntä. Laki ehkä tuli voimaan 5—10 vuotta liian myöhään. Toivotaan, että tämä lievennys nyt tulee voimaan sillä tavalla hyvään aikaan, että se estää sen kaltaisia seurauksia, joiden pohjalle olemassa oleva laki aikanaan hyväksyttiin.

Kannatan tämän hyvän esityksen voimaantuloa.

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Kun pysyn vahvasti kanteessani aikaisemmista ajatuksistani totean, että 3 hehtaaria on juuri se sopiva peltomäärä siihen tarkoitukseen, mistä — vaikkakin hiukan veitikka silmäkulmassa, mutta muuten aivan tosissani — puhuin. Jos tilan peltomäärä on suurempi, jos se menee 8 hehtaariin,

silloin mennään aivan eri muotoon. Ei se enää ole luontoistaloutta. Aikaisemmin kun oli 5 hehtaaria, siellä saattoi olla kolme, ehkä neljäkin lehmää, mutta sieltä vietiin meijeriin maitoa, ja se ei enää käy tänä päivänä. Se on toisenlaisella kiintöllä.

Näin ollen se 3 hehtaaria riittää leipäviljaan ja ruuaksi elikoille ja karjalle, josta saadaan liha, munat ja maito, kaikki tällaiset tuotteet jne.

Ettei jäisi kaikkein tärkein sanomatta, kun puhuin, että virginialainen kessu kasvaa seinustalla ja on myös kulttuuria ja luontoistaloutta, niin totta kai on myös humala. Humalaahan täytyy olla saloissa ihan siinä vieressä ladon päädyssä, ja sahti tehdään omista maltaista, jotka on saunan mallasparvessa tuotettu. Humala saadaan siihen omista humalasalaloista ja näin ollen tämä juomapuolikin, hyvä suomalainen sahti, on sitten vielä tällaisen luontoistalouden aivan ehoja kohtia juhannuksen juhlaan tai joulun maiseiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

18) Ehdotus laiksi taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 8

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 22

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelu:

E d. A s t a l a : Arvoisa rouva puhemies! On syytä pahoitella, on syytä olla harmissaan, on syytä olla vihainen, kun eduskunta nyt on alkamassa sen lain käsittelyä, jolla pitkäaikaisista taiteilija-apurahoista luovutaan. Ne siis pilkataan kulttuuriministeri Tytti Isohookana-Asunmaan ehdotuksesta. Valitettavasti hallitusryhmät tullevat hyväksymään esityksen. Ihmettelen asiaa suuresti. Erityisesti ihmettelen asiaa kokoomuksen ryhmän osalta sen tähden, että he nyt kuitenkin valiokunnassa tiedostivat tämän asian sisällön varsin oikealla tavalla. Ihmettelen siis siitä, millä kokoomuksen ryhmä tässä asiassa selätettiin.

Tässä asiassa on kyse todellisesta kulttuuripoliittisesta skandaalista monesta näkökulmasta katsottuna. Tilanteesta on syytä olla tavattoman murheellinen. Lähes kaikki taiteilijajärjestöt ja varsin laaja ja kattava merkittävien taiteilijoiden joukko on sitä mieltä, että 15-vuotisista apurahoista ei tulisi luopua tässä vaiheessa missään tapauksessa ja sitä mieltä ovat mm. kahdeksan taiteilijaprofessoria ja 114 tässä maassa viisitoistavuotisen apurahan saanutta merkittävää taiteilijaa.

Sivistysvaliokunnan oppositioryhmät eivät esitystä tietenkään tältä osin hyväksy. Olemme tehneet käsittelyn pohjaksi perustellun oman esityksemme. Mikäli sitä ei hyväksytä, tulemme lain kolmannessa käsittelyssä esittämään koko lain hylkäämistä.

Tulen lain toisessa käsittelyssä selkeästi perustelemaan, miksi pitkäaikaisista taiteilija-apurahoista ei tule luopua. Niitä ei tule pilkkoa. Minä omalta osaltani ainakin edellytän, että ministeri Isohookana-Asunmaa on silloin paikalla vastamassa esityksestään ja teoistaan, ja katson, että tänään on turha jatkaa tätä keskustelua muilta osin kuin aloittaa sillä, mitä Forum Artis, Taiteilijajärjestöjen Keskusliitto, on todennut sivistysvaliokunnalle 12.4. tänä vuonna. Näin siis Taiteilijajärjestöjen Keskusliitto-Forum Artis:

”Taiteilijajärjestöjen Keskusliitto-Forum Artis ilmaisee huolensa ja pettymyksensä muutosesityksen johdosta. Sen valmistelussa ei ole otettu huomioon sitä, että pitkäaikaiset apurahat perustettiin turvaamaan eteviksi osoittautuneiden taiteenharjoittajien työskentelyedellytykset, koska taiteilijapalkan ei katsottu soveltuvan alalle. Apurahat koettiin tärkeäksi edistysaskeleeksi koko järjestelmääkin ajatellen, koska osa varttuneista päätoimisista taiteenharjoittajista siirtyi samalla sivuun kilpailusta lyhyemmistä apurahoista. Heille turvattiin niukahko perustoimeentulo eläkeikään saakka.” Forum Artis edelleen jatkaa: ”Pitkäaikaisiin apurahoihin liittyy joka vuotinen raportointivelvollisuus. Viisitoistavuotisten apurahojen saajille suotu tilaisuus keskittyä taiteelliseen työhönsä, laadullisiin päämääriin ja elinikäisen tuotannon luomiseen on tuottanut hyviä tuloksia. Sitä ei edes harvoissa kategorioita vastustaneiden puheenvuoroissa ole kiistetty. Forum Artisin mielestä ennen päätöksentekoa olisi pitänyt selvittää pitkäaikaisten apurahojen avulla saadut tulokset.”

Se on heidän mielestään vähintäänkin, mitä opetusministeriöltä olisi voitu edellyttää sen ajaessa muutosta, jota taiteilijoiden piirissä jokseenkin

yksimielisesti pidetään pitkäaikaisista apurahoista valtiovallan kanssa saavutetun yhteisymmärryksen rikkomisena. Tämä on hyvin selkeää kieltä siitä, mitä taiteilijajärjestöt ja niiden keskusliitto ovat välittäneet sivistysvaliokunnalle ja samalla koko eduskunnalle tämän asian käsitelyssä, joka on erittäin murheellinen kulttuuripoliittinen skandaali, toistan vielä sen.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Astala täällä hyvin värikäästi kertoi tästä laista, ja todella valiokunnassa sitä käsiteltiin monta kuukautta, kuultiin useita asiantuntijoita, ja valiokunta sai sekä puolesta että vastaan-kantoja. Kuitenkin asia on niin, että kun vuonna 82 tämä taiteilija-apurahasysteemi luotiin, silloin meillä oli paljon vähemmän taiteilijoita kuin tänä päivänä. Rahamäärä ei muutu miksiäkään, ja ilmeisesti tällä pyritään luomaan tukea useammalle taiteilijalle. Kuitenkin taiteilija voi hakea kolme kertaa viisivuotisen taiteilija-apurahan ja saada sen saman viisitoista vuotta kuin tällä pitkällä apurahalla. Kuitenkin esimerkiksi taiteen keskustoimikunnan asema muuttuu, koska sama taiteen keskustoimikunta ei voi sitä seuraavaa määrärahaa enää hyväksyä, koska sen toimikausi on vain kolme vuotta. Hyvä puoli tässä on se, että viisivuotinen taiteilija-apuraha tulee eläkeoikeutta antavaksi, mikä varmistaa taiteilijoiden eläketurvan, ja myös siinä varmistetaan nuorille aloittaville taiteilijoille apurahamahdollisuus, vähintään yli 30.

Valiokunta mietinnössään myöskin kiinnittää huomiota siihen, mikä tuli esiin asiantuntijoiden lausunnoissa, mikä muutos on tapahtunut siitä, kun tämä laki on säädetty. Nimittäin monialataiteilijat eivät voi hakea tätä apuraha, ja valiokunta mietinnössään mainitsee, että myös monialataiteilijoiden pitäisi voida saada taiteilija-apuraha.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olisin toivonut, että ed. Ala-Harja olisi pysynyt totuudessa siltä osin, että hän olisi kertonut, että valtaosa valiokunnassa käyneistä asiantuntijoista ja samoin lähes kaikki taiteilijajärjestöt olivat ehdottomasti sitä mieltä, että viisitoistavuotisia apurahoja ei pidä pilkkoa. Ed. Ala-Harjan mukaan kyllähän näitä viisivuotisia apurahoja voi hakea uudelleen ja uudelleen. Saaminen sen sijaan voi olla varsin epävarmaa. Kaikki ne esitykset, jotka hallituksen lakiesityk-

sessä ovat myönteisiä elementtejä, olemme kirjanneet omaan lakiesityksemme, jonka tulemme ehdottamaan täällä käsittelyn pohjaksi. Siis joka ainoan hyvän esityksen olemme ottaneet mukaan, ed. Ala-Harja. Siinä suhteessa meitä ei voi arvostella tämän perusteella.

Ed. Andersson: Arvoisa puhemies, frutalman! Minusta tämä äänestyksen jälkeen syntynyt valiokunnan kanta luopua viisitoistavuotisia apurahoista on huono. Se on huono monesta syystä.

Ensinnäkin on parastaikaa tekeillä selvitys taiteen rahoituksesta kokonaisuudessaan. Sitä olisi tullut odottaa, ennen kuin mennään taiteilijoiden kannalta hyvin radikaaleihin leikkauksiin. Minä olin itse mukana ruotsinkielisen kirjailijaliiton puheenjohtajana, kun näistä keskusteltiin ja neuvoteltiin. Silloin nämä pitkät apurahat tulivat kompromissina taiteilijapalkan sijaan, joka silloin oli ehdolla ja hyvin voimakas vaatimus. Katsottiin, että tämä tavallaan korvaa taiteilijapalkan. Nimittäin jos ajatellaan jo pitkään työssä ollutta kuvataiteilijaa, säveltäjää tai kirjailijaa, niin kyllä se työ on paljon pitkäjänteisempää kuin jokin 3—5 vuoden periodi. Pitkä apuraha toimii tietynlaisena perusturvana. Apuraha ei ole niin iso, että se kattaisi kaikki elämisen kustannukset, mutta sillä maksaa vuokrat ja välttämättömät menot. Sillä tavalla se luo tietyn tarpeellisen turvallisuuden ja pitkäjänteisyyden suunnitteluun. Aikaisempi järjestelmä, jossa oli yksi-, kolme- ja viisivuotisapurahoja, merkitsisi sitä, että oli mahdotonta tehdä kovin pitkäjänteisiä suunnitelmia ja luottaa siihen, että näitä voitaisiin toteuttaa.

Muutama päivä sitten tuli Suomen kansallisesta kulttuuripoliitikasta Euroopan neuvoston asiantuntijatyöryhmän raportti, missä on paljon kehuja, ihan syystäkin, siitä että Suomessa on hoidettu kulttuuriasiat aika hyvin. Siinä kehuutaan kovasti meidän monia kulttuuri-instituutioitamme, kirjastoja, teatterilaitosta, musiikki-koulutusta jne. Siinä myös otetaan kantaa apurahoihin. Koen kyllä, että on käytetty ulkopuolista ns. puolueetonta työryhmää omien intressien läpiviemiksi tässä asiassa. Tarkoitin tässä kulttuuriministeriä, jonka lempiajatuksena on ollut pitkin apurahojen lopettaminen.

Eli toivon, kun tämä asia tulee saliin äänestykseen, että järki voittaisi eikä tehtäisi hätäkohtia ja vaikutuksiltaan kielteisen kauaskantoisia päätöksiä, vaan odotettaisiin kokonais selvitystä, joka on tekeillä, ja turvattaisiin edelleen joi-

denkin taiteentekijöiden työrauha myös pitkäjänteisesti. Jos tämä nyt sitten onnettomasti sattuisi menemään läpi, mihin en kuitenkaan vielä usko, niin jos haluaa jotakin myönteistä nähdä tässä ehdotuksessa, se on tietysti se, että viisvuotisapurahat oikeuttavat myös eläkkeen saamiseen, missä on ollut erittäin suuri epäkohta tähän saakka.

Mutta parantuva tuki nuorille taiteilijoille pitää ratkaista toisella tavalla, tuki rajoja ylittäville avantgardistisille, uusia alueita löytäville taiteilijoille. Sitä ei paranneta sillä, että huononnetaan pitkäaikaisapurahojen saantia ja sillä tavalla heikennetään mahdollisuuksia ja puitteita tehdä pitkäjänteistä hyvää työtä, joka on kuitenkin meidän kansallisen kulttuurimme tasoa ajatellen aivan välttämätöntä.

Ministeri I s o h o o k a n a - A s u n m a a : Arvoisa puhemies! En suostu millään tulkitsemaan lakiesitystä siten, että tässä romutettaisiin jotakin. Varmasti ed. Andersson kuten sivistysvaliokunnan jäsenetkin tietävät, että lain voimaan tullessa on mahdollisuus antaa edelleen 15 jopa 20 vuotta apurahaa samalle henkilölle. Tämä laki antaa ainoastaan jouston mahdollisuuden taiteen keskustoimikunnalle, jolle päättävältä siirtyy siinä mielessä, että siellä voidaan harkita myös uudelleen apurahan saamista, jos siihen perusteita on, mutta yhtä hyvin voidaan päätyä nykykäytännön jatkumiseen.

Euroopan neuvoston asiantuntijatyöryhmä piti myös voimassa olevaa lakia aika jäykkänä, koska ensinnäkin siinä on ikäraja ja sitten siinä on myös tällainen pitkä väli, 15 vuotta, jolloin ei käytännössä evaluointia tapahdu lainkaan. Tämä on aika harvinaista, ja en ymmärrä sitä, että taiteilijakunta ei voisi hyväksyä, että heitäkin arvioidaan. Kaikkea Suomessa arvioidaan tällä hetkellä, ja niin myös taiteen tukemiseen annettuja määrärahoja pitää pystyä evaluimaan. Luulen, että tästä on aika laaja yksimielisyyttä.

Lakiesityksellä ei ole mitään tekemistä Taisto-työryhmän kanssa. Taisto-työryhmä on täysin sosiaaliturvaan ja eläketurvaan liittyvä, ja tämä apurahajärjestelmä ei ole sosiaaliturvaa eikä eläketurvaa, vaan sillä on toinen funktio.

Ed. A n d e r s s o n : Arvoisa puhemies! Kyllä tämä minun mielestäni on huononnut. Se tuo apurahajärjestelmään tällaisen, niin kuin ministerikin sanoi, joka viides vuosi tapahtuvan uudelleenarvioinnin, ikään kuin niiden taiteilijoiden,

kirjailijoiden, kuvataiteilijoiden, säveltäjien, jotka viisitoistavuotisapurahoja ovat saaneet, työn laatua ei olisi arvioitu jo kymmeniä vuosia, ennen kuin apurahoja myönnetään. Nämähän eivät ole mitään tuntemattomien, yhden tai kaksi onnistunutta työtä tehneiden taiteilijoiden apurahoja, vaan takana on monen kymmenen vuoden korkeatasoinen työ, ennen kuin näitä voidaan yleensä edes myöntää. Jos katsoo listaa, kenellä näitä on tällä hetkellä, niin minun mielestäni he ovat erittäin ansioituneita taiteilijoita.

Tämä tuo kyllä jotenkin nykysuuntaisen tulosvastuujattelun tähän, niin että apuraha pitää voida katkaista, jos joku ei viiden vuoden aikana mukamas ole saanut tarpeeksi hyvää aikaa. Minun mielestäni tällainen ei kuulu taiteeseen. Tämä karsinta ja harkinta ja arviointi on tapahtunut jo monen kymmenen vuoden aikana jatkuvasti, ennen kuin on päässyt läpi, ennen kuin on päässyt edes anomaan näitä pitkiä apurahoja. Mielestäni siltä kannalta tämä tuo uuden epävarmuustekijän. Ehkä jotkut pitävät sitä hyvänä. Minä en pidä sitä hyvänä taiteellisessa työssä.

Ed. A s t a l a : Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin eurooppalaisesta arviointiohjelmasta: Toteaisin tältä osin, että tilattu mikä tilattu.

Ministeri totesi edelleen, että ei nyt käsittelyssä olevalla lakiesityksellä mitään romutettaisi. Onko arvoisa ministeri tietoinen siitä, että Forum Artisin mielestä, joka on Taiteilijajärjestöjen Keskusliitto, samoin Taiteilijaseuran, Kirjailijaliiton, Näyttelijäliiton jne. jne. mielestä tällä romutetaan ratkaisevasti nimenomaan suomalaisia apurahajärjestelmää ja tätä ei missään tapauksessa tulisi tehdä? Edelleen samaa mieltä on kahdeksan taiteilijaprofessoria Suomessa ja sataneljätoista pitkäaikaisen apurahan saanutta merkittävää taiteilijaa.

Eräs heistä muidenkin suulla kysyi sivistysvaliokunnassa meiltä: "Olemmeko me olleet niin huonoja?" Voisin oikeastaan välittää kulttuuriministerille tämän kysymyksen heidän puolestaan: Ovatko he olleet niin huonoja, että ansaitsevat nyt tämän kaltaisen ratkaisumallin, ollettkin kun se ei siis kohdistu heihin itseensä? Mutta he ovat huolissaan myös tämän asian jatkosta.

Ministeri I s o h o o k a n a - A s u n m a a : Rouva puhemies! Siinä ed. Anderssonin kanssa olen samaa mieltä, että kun pitkiä apurahoja on myönnetty ja myönnetään, totta kai aikaisempi työ on merkittävä kriteeri, jonka perusteella apu-

rahan saa. Mutta tuntuisi kyllä aika oudolta, jos sen jälkeen ei tarvitsisi lainkaan mitään evaluointeja hyväksyä. Silloinhan apuraha olisi ikään kuin palkinto, ja minun mielestäni se ei voi olla palkinto, vaan se on nimenomaan turva sille työlle, mitä taiteilija tekee. Jonkunhan täytyy tietenkin evaluoida sitä työtä. Nyt kun itse olen kolme ja puoli vuotta ollut tässä tehtävässä, olen voinut havaita, että jotkut tekevät tunnollisesti näitä raportteja, mutta hyvin useat eivät tee vaan ainoastaan yhden tai kaksi lausetta kirjoittavat. Tiedän, ed. Andersson, että opetusministeriössä ei ole voimavaroja eikä myöskään käytäntönä se, että evaluointeja tehtäisiin; ainoastaan tarkistetaan sellaisia muodollisuuksia kuin esimerkiksi sitä, onko virkaa vai ei.

Minusta evaluointi, jos sitä tehdään, ei voi tarkoittaa sitä, että on huono. Tämä on aivan kummallinen ja yksioikoinen käsitys, jos tähän johtopäätökseen tulee. Kaikkien meidän työtä evaluoidaan ja pitää arvioida ja arviointi pitää hyväksyä, sekä itsearviointi että ulkopuolisen arviointi. Se on pelkästään hyvä asia.

En suostu hyväksymään myöskään sitä ajatusta, että Euroopan neuvoston maatutkintaraportti olisi tilattu. Tämä on aika iso prosessi, joka on käynnistetty vuonna 1991. Minusta on asiantuntijoita kohtaan suorastaan loukkaus, että arvioidaan, että joku olisi pannut sanat heidän suuhunsa. He ovat hyvin arvostettuja kansainvälisesti, ja toivon, että Suomessakin tämä tiedettäisiin.

Ed. Astala: Rouva puhemies! Vielä kerran totean, että hyvin arvostetut suomalaiset taiteilijat ovat tukeneet tästä eurooppalaisesta arviointiohjelmasta, jonka minä välitin.

Sitten puhuitte evaluoinnista. Pitkäaikaisiin apurahoihin liittyy jokavuotinen raportointivelvollisuus, siis liittyy jokavuotinen raportointivelvollisuus. Jos joku on tyytynyt parin lauseen raportointiin, tokihan te voitte vaatia, että raportoinnin on oltava yksityiskohtaisempaa, laajempaa, pidempää jne. Sellaisen vaatiminen ei minun mielestäni olisi kovin vaikea asia.

Ed. Andersson: Rouva puhemies! Aivan lyhyesti. Totta kai tämä työryhmä, jossa on arvostettuja ihmisiä ollut, on kiertänyt Suomessa ja kuulemma myös haastatellut virkamiehiä, taiteilijoitakin, (Ed. Astala: Kolme kertaa!) mutta päätellen niistä reaktioista, mitä esimerkiksi kirjallisuuden alalta on tullut, en oikein usko, että työryhmä kierrettyään, puhuttuaan,

keskusteltuaan taiteilijoiden tai näiden järjestöjen edustajien kanssa olisi päätyneet ajatukseen, että pitää nimenomaan leikata pitkiä apurahoja.

Siinä raportissa on paljon epäjohtonmukaisuuksia. Siinä mm. sanotaan, että taidetoimikunnille pitäisi antaa enemmän valtaa. Seuraavassa lauseessa tai ehkä siinä samassa sanotaan, että ministeriölle ja ministerille pitäisi antaa enemmän päätösvaltaa näissä asioissa. Minusta siinä on paljon tällaisia epäjohtonmukaisuuksia. Kyllä siellä välillä kuulee sen korkean virkamiehen tai asiantuntijan äänen, mikä on muotoiltu työryhmän nimissä sanotuksi. Se luonnollisesti onkin näin, mutta mielestäni ehkä tämä työryhmä on kuitenkin jonkin verran enemmän ottanut vaikutteita korkeilta virkamiehiltä, ehkä ministeriltäkin. En väitä näin, mutta tuntuisi siltä.

Ed. Rajamäki merkitään läsnä olevaksi.

Ministeri Isohookana - Asunmaa: Puhemies! Aivan lyhyesti, toivoisin, että ed. Andersson lukisi koko raportin eikä ainoastaan sitä johtopäätösosaa, johon hän on viime viikolla tutustunut. Koko raportin lukeminen antaa varmasti selventävää tietoa kyseisistä asioista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

19) Ehdotus laiksi lastentarhanopettajaopistoista annetun lain kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 196
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 23

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 23.

Keskustelu:

Ed. Astala: Arvoisa rouva puhemies! Lastentarhanopettajien koulutus muuttuu nyt kokonaisuudessaan korkeakoulutasoiseksi. Nykyinen sivistysvaliokunta on tyytyväinen tähän perusratkaisuun. Pitkäaikainen toive toteutuu nyt. Muistelen, että sivistysvaliokunnat ovat jo

yli kymmenen vuoden ajan esittäneet tämän suuntaista perusratkaisua, ja muistelen, että olemme yhdessä nykyisen puhemies Uosukaisenkin kanssa olleet esittämässä ja hyväksymässä tämän suuntaisia lausumia ja mielipiteen ilmaisuja.

Pidän itse lasten varhaiskasvatusta ja sen mukaista lasten päivähoitoa maailman tärkeimpänä asiana. Siksi lastentarhanopettajankoulutuksen pitää olla erittäin korkeatasoista. Palkan pitäisi tietenkin olla myös sen mukainen, mutta se on sitten eri keskustelun värtti.

Lastentarhanopettajan ammatin ytimen, pienten lasten opetuksen ja kasvatuksen, asiantuntijuuden perusta on kasvatustieteessä ja kehityspsykologiassa. Varhaiskasvatus ja esiopetus nivoutuvat kiinteästi alkuopetukseen ja sen myötä muuhun peruskoulun kasvatus- ja opetustyöhön. Näiden alueiden tutkimus ja kehittäminen kuuluvat oleellisena osana kasvatustieteelliseen lapsi- ja koulutustutkimukseen. Näin myös lastentarhanopettajien koulutus ja sen kehittäminen onnistuvat parhaiten toivon mukaan yliopistojen kasvatustieteellisissä tiedekunnissa muun opettajankoulutuksen yhteydessä.

Lakiehdotuksen 3 §:n mukaan lastentarhanopettajaopistojen virat ja virkamiehet siirretään yliopistojen viroiksi ja virkamiehiksi lain voimaan tullessa. Vastaavasti työsopimussuhteiset työntekijät siirtyvät yliopistojen työntekijöiksi. Tällä tavalla turvataan koulutus häiriöttömästi ja lastentarhanopettajaopistoissa oleva varhaiskasvatuksen asiantuntemus hyödynnetään. Valtion virkamieslaki edellyttää myös, että lastentarhanopettajaopistojen virkamiehet ja työntekijät siirretään yliopistoihin.

Ongelmaksi on kuitenkin muodostunut se, että yliopistojen väliaikainen lastentarhanopettajankoulutuksen virkojen suhteen ei voida tehdä näin. Ne ovat yliopistojen toistuvia määräaikaista nimityksiä, jotka ovat olleet voimassa kuitenkin jo lähes 20 vuotta usean kohdalla. Väliaikaiselle opettajakunnalle on siten kertynyt runsaasti kokemuksia lastentarhanopettajankoulutuksesta. Opettajat ovat myös pätevöityneet ja osa heistä jatkaa lisensiaatin ja tohtorin tutkintoihin. He ovat myös perehtyneet opetussuunnitelman kehittämiseen ja syventyneet korkeakoulupedagogiikan kysymyksiin omalla alallaan.

Sivistysvaliokunta onkin pitänyt tärkeänä, että alan uutta yliopistollista tutkintoa kehitettäessä täysimääräisesti käytetään hyväksi se koke-

mus, mikä tällä henkilökunnalla on, siis yliopistoissa toimivilla. Sen vuoksi valiokunta pitää mietinnössään tärkeänä, että yliopistot sijoittavat myös väliaikaisen lastentarhanopettajankoulutuksen henkilökuntaa lastentarhanopettajakoulutuksen tehtäviin tai yliopiston muihin tehtäviin. Tätä pyrkimystä tulee valtion käytettävissä olevin keinoin tukea ja edesauttaa. Siksi valiokunta on yksimielisesti tehnyt kaksi ponsilausemaehdotusta.

Ensinnä: ”Valiokunta edellyttää, että hallitus huolehtii järjestelyistä, joilla turvataan väliaikaisen lastentarhanopettajankoulutuksen henkilökunnan sijoittuminen uuden koulutuksen tehtäviin tai yliopiston muihin tehtäviin.” Toiseksi valiokunta edellyttää, että ”uudistuvan lastentarhanopettajankoulutuksen kehittäminen, toimintaedellytykset ja erityistarpeet turvataan”.

Toivon ja edellytän, että valiokunnan ponsilausemat toteutetaan. Toivon lastentarhanopettajankoulutukselle menestyksestä tulevaisuutta, nimenomaan korkeakoulutasoiselle opettajankoulutukselle, sekä peruskoulutukselle, jatkokoulutukselle että täydennyskoulutukselle.

—————
Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pelttari.
—————

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin ed. Astala mainitsi, laki lastentarhanopettajaopistoista, jolla opistot lopetetaan ja siirretään yliopistoihin, on tervetullut ja pitkään valmisteltu laki. Siinä yhteydessä 20 miljoonaa siirtyy rahana yliopistoihin, se raha, joka tällä hetkellä on lastentarhanopettajaopistoihin mennyt. Näin ei tarvitse yliopistojen leikata omia määrärahojaan tämän uudistuksen myötä.

Asiantuntijoiden lausunnoissa tuli esiin yhteistyö, joka ilmeisesti yliopistoissa tämän jälkeen lisääntyy. Toisin sanoen, kun luokanopettajan- ja lastentarhanopettajankoulutus integroidaan, se edesauttaa alle kouluikäisten lasten koulutusta, varsinkin esiopetuksen varmistumista, oli lapsi sitten päivähoidossa tai peruskoulussa 6-vuotiaana.

Ed. H a c k l i n: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys tai paremminkin lain kumoaminen — tässähän esitetään kumottavaksi laki lastentar-

hanopettajaopistoista — poistaa lähes 20 vuotta jatkuneen kahtalaisuuden lastentarhanopettajankoulutuksessa. Opetustahan on annettu viidessä lastentarhanopettajaopistossa ja väliaikaisesti neljässä yliopistossa yhteensä kuudessa opettajankoulutuslaitoksessa. Nyt lastentarhanopettajaopistot siis lakkautetaan ja koulutus siirtyy kokonaisuudessaan yliopistoihin, niin kuin täällä on mainittu. Lastentarhanopettajankoulutuksesta on kehitetty alempaan korkeakoulututkintoon johtava, 120 opintoviikkoa käsittävä tutkinto, ja koulutus alkaa ensi elokuussa Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistossa ja Åbo Akademiassa.

Kuten täällä on todettu, sivistysvaliokunta pitää tätä koulutuksen siirtoa yliopistoon perusteltuna ja suhtautuu siihen tyydytyksellä erityisesti pedagogiselta kannalta. Niin kuin ed. Ala-Harja mainitsi, tämä sitoo lastentarhanopettajankoulutusta alkuopetuksen opettajankoulutukseen ja peruskoulunopettajankoulutukseen. Myös ihan pedagogisen tutkimuksen ja kehittämisen kannalta on perusteltua, että lastentarhanopettajat saavat koulutuksensa yliopistossa ja heidän opiskelunsa tiimoilta syntyy uutta tutkimusta varhaiskasvatuksesta ja lasten kasvatuksesta.

Tähän asiaan liittyy oikeastaan vain yksi ongelma, joka koskee henkilöstöä. Lastentarhanopettajaopistojen henkilöstöllä on siirtymisoikeus. Opistojen virat, niissä olevat henkilöt ja työsopimussuhteinen henkilöstö siirretään yliopiston kirjoihin samoin kuin myös omaisuus ja budjetissa olevat varat, mihin täällä on viitattu. Eli tältä puolen asia on kunnossa.

Mutta suuren ongelmat muodostavat väliaikaisessa lastentarhanopettajankoulutuksessa yliopistoissa työskennelleet ihmiset, jotka lähes 20 vuotta ovat työskennelleet määräaikaisilla komennuksilla, jos näin voisi sanoa, vuodeksi kerrallaan saaneet viran lastentarhanopettajia kouluttaa yliopistossa. Heillä ei nyt ole mitään turvaa. Lakiesityksen perusteluissa todetaan vain, että mahdollisuuksien mukaan väliaikaisen lastentarhanopettajankoulutuksen henkilöstöä siirretään uuteen, yliopistossa tapahtuvaan lastentarhanopettajankoulutukseen. Tämä on toden totta vähäinen turva ja palkkio siitä, että yliopistoissa työskentelevät kouluttajat ovat kehittäneet lastentarhanopettajakoulutusta ja ovat toimineet tavallaan pilotteina. Nyt voi käydä niin, että he eivät saakaan paikkaa tässä uudessa opettajankoulutuksessa. Tällä en tahdo

sanoa sitä, etteikö lastentarhanopettajaopistojen henkilökunta olisi asiantuntevaa ja pätevää, ilman muuta, mutta jopa 20 vuotta väliaikaista työtä lastentarhanopettajankoulutuksen hyväksi ansaitsee sivistysvaliokunnan mielestä myös oikeuden jatkaa sitä työtä.

Tämän vuoksi sivistysvaliokunta on yksimielisesti päätenyt kahteen hyvin painavaan pönteeseen, jotka täällä jo esitettiin. Tietysti toivomme, että eduskunta molemmat hyväksyy: ”Valiokunta edellyttää, että hallitus huolehtii järjestelyistä, joilla turvataan väliaikaisen lastentarhanopettajankoulutuksen henkilökunnan sijoittuminen uuden koulutuksen tehtäviin tai yliopiston muihin tehtäviin.

Edelleen valiokunta edellyttää, että uudistuvan lastentarhanopettajankoulutuksen kehittäminen, toimintaedellytykset ja erityistarpeet turvataan.”

Lakiesityksestä käy ilmi, että opetusministeriössä on työryhmä, joka koordinoi lastentarhanopettajankoulutuksen siirtymistä yliopiston toiminnaksi. Minusta nämä ponnet ovat työryhmälle hyvin painava eväs eduskunnasta, jotta tämän hyvän lain ainoa ongelma tulisi myönteisesti hoidetuksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

20) Lakivaliokunnan mietintö n:o 15 (HE 252)

21) Lakivaliokunnan mietintö n:o 16 (HE 249)

22) Lakivaliokunnan mietintö n:o 18 (HE 191)

23) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 72 (HE 276)

24) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 73 (HE 286)

25) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 16 (HE 224)

26) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 17 (HE 225)

27) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 7 (HE 89)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 16.14.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
